

Випуск 20.

Ціна 34 с.

Видавництво

Бібліотеки для народа задля науки і розривки.

ЧАРОДІЙНА РОЖА і ПЕРСТЕНЬ.

□ ПОВІСТКА □

о убогим Омарі і Зулімі,
дочці султана.

ПЕРЕМИШЛЬ 1910.

Накладом Заведеня Видавництва книжочок релігійного зміста
ЕДВАРДА УНСІНІА.

З печатні І. Лавора в Перемишлях.

I.

Дорогий Члґтачу! Нераз розказують Тобі Твій дґдо або бабуня про давнї веселї або сумнї пригоди лицарїв, котрї походять з нагоди воєн в тих давних часах. А тут для вїдмїни прочитай собї про захланного чародїя, котрому жадоба скарбїв не давала сушокою.

В мїстї Адриянополґ жив чародїй Ервїн, який вїд свого предка, що також був чародїєм одержав чародїйну рожу. При еї помочи мїг викликувати духїв та здобути собї багато грошїв. Хоч мав всего подостатком, не вдоволяв ся тим, але бажав собї ще бїльшого богатства. Раз прийшов вїн до книгарнї і купив собї вїд книгаря дуже дешево якусь стару книжку. Ервїн, пїзнавши вартїсть сеї книжки, дуже еї шанував, щоби не подерла ся. З неї довїдає ся про рїзнї тайви, якї дотепер навїть не чув. А передовсїм вичитав у вїї, що є такий перстень, яким можна викликувати духи. Сей перстень находив ся на пальци чародїя Мерлїна, котрий умер перед трома тисячами лїт. Могила єго є мїж високими горбками Феллягїон на неприступнїм африканськїм острівци Елефантїне.

Ервїн прочитавши се притиснув свою чародїйну рожу. Коли се зробив, сейчас зявив ся перед ним Аріель, князь воздушних духїв та запитав ся Ервїна, чого вїн хоче. „Мавш менї помочи здобути перстень, котрий знаходить ся в могилї чародїя Мерлїна на неприступнїм африканськїм островї Елефантїне“, сказав Ервїн.

„Пане! вїдповїв Аріель, я не можу вводити твою волю, бо могилу ту стережуть духи земскї, котрї суть далеко сильнїйшї вїд нас, духїв воздуш-

них. Сили тут не можна ужити, хіба після моєї гадки підступом можна дійти до ціли“.

„Як маю се зробити?“ запитав ся чародій Ервін.

„Наперед пошукайте собі одного невинного молодця, котрий має робити все, що ви йому після припису сеї старої книжки прикажете. Про решту я вже сам подбаю“, відповів Арієль.

Ервін відчинив книжку а коли вичитав з неї, що має зробити, сказав до Арієля: „Перенеси мене до міста Царгороду. Там я знайду те, за чим тепер шукаю“. Князь воздушних духів дав знак тром іншим духам, котри сей час взяли Ервіна і майже в одній хвилі завесли его близько Царгороду. Ервін покинув духів і пішов до міста. Блукаючись по місті, шукав за помічником, який би допоміг ему в его предприятю. По кількох годинах побачив якогось шіснаціятилітнього молодця, котрий бавив ся з малими дітьми. Молодець був дуже бідно убраний, лиш его гарне лице подобало ся Ервінови.

„Чим є твої родичі“, запитав ся Ервін.

„Мати моя вже давно умерла“, відповів хлопець“, а батько мій Гассан живе в тій малій хаті і є славний швець в тій часті міста. Я є одинак і учу ся також того ремесла.

Ервін пішов з хлопцем до хати, яка виглядала дуже бідно. Старому шевцеві сказав, що він приїхав перший раз до Царгороду і тому потребує провідника, якому за се заплатити. Просив его також, щоби ему сказав, де може дістати харч. Швець врадуваний обіцянкою показав ему господу, де може одержати дешевий але здоровий харч. Ервін подякував ему за сю прислугу, дав ему одного дуката і заявив, що щоденно буде платити тільки его синові Омарові. Гассан, який через цілий місяць не

заробляв тільки, кільки Ервін обіцяв єго синові на день, дуже тим утішив ся і напминав сина, щоби слухав свого пана. Тепер запровадив Омар чародія до господи. Коли оба вже наїли ся, Ервін казав занести старому шевцеві обід і один дукат за день. Коли Гассан зїв смачний обід і побачив тільки золота, напімнув ще раз свого сина, щоби як найточнійше сповнював свої обовязки і слухав такого доброго та щедрого пана. На другий день Омар пішов ще зрана до Ервіна. Чародій купив ему нове одїне і казав наняти два конї, щоби переїхатись по місті. Коли вернули з прогульки, Ервін заплатив своєму провідникови умовленого дуката. Омар бажав собі, щоби Ервін ніколи не покидав Царгороду і задумав покинути своє ремесло а жити безжурно. Ервін мусїв через три недїли лишитись в Царгородї аж до часу, яким біг зьвізд вказував, що вже час розпочати предприняте діло.

II.

Коли вкінци надійшов очікований день, Ервін сказав Омарови, щоби наняв два сильні конї, бо завтра рано поїдуть за місто. Омар сповнив приказ свого пана і як лиш зійшла ранна зоря, вже стояли два арабські конї перед господою чародія. Ервін поїхав в товаристві молодого Омара на передміств. Тут не задержались, але поїхали в дальшу дорогу. Підчас сей їзди, що тревала кільки годин розмавляли про ріжні річи аж вкінци побачили по правій стороні дороги великий ліс. Ервін скрутив з гостинця на лісову стежку. Коли се побачив Омар, звернув увагу своєму панови, що лїпше булоб держатися головної дороги, бо в лісі можна легко зблудити. Але Ервін запевнив єго, що він знає дуже добре

дорогу і що не потребує нічого боятись, бо робить се лиш на те, щоб уникнути совісного жару і трохи відпочати. Говорячи се, вдарив коня острогою і гнав зі швидкістю блискавки через багна і кущі, так що Омар почав боятись, щоб не стратити з очей свого пана. Вкінці прибули на вільне місце. В середині стояла кам'яна піраміда. Вершок її сягав аж під хмари. Ервін зіскочив з коня, казав се зробити також Омарови, прив'язав коні до дерев а відтак почали лізти по сходах на піраміду. Омар, якогось їда дуже змучила і як лиш прийшов на вершок піраміди, сейчас упав зі втоми а чародій сів коло нього і зачав дуже пильно читати стару книжку. Коли Омар прийшов до себе, побачив довкола себе величезний ліс і голі скали, з яких можна було бачити береги моря. Ані одного живучого ества не було видно. Омар учув сильну дрож на цілім тілі і глянув на чародія, що звернувся до нього тими словами: Любий Омаре! Кождий чоловік е ковалем свого щастя і коли уміє використати нагоду, може легко дійти до багатства і слави. Така нагода лучає ся тепер тобі. Если сповняти будеш з охотою і без страху все, що я тобі прикажу, то вневдовзі станеш щасливим і багатим. А тепер дам тобі доказ моєї сили“.

Говорячи се, потиснув чародійну розу а сейчас станув перед ним Аріель, очікуючи на прикази. Омар, який ще ніколи не бачив духа, страшно перелякався, але Ервін успокоїв его і застав, що нічого злого ему не стане ся, если лиш его буде завжди слухати. Коли Омар успокоїв ся, приказав Аріелеви, щоб один дух завіз сі коні, що були прив'язані до дерев до Царгороду а два інші щоб занесли его і Омара на африканський острів Елефантине. При тих словах Омарови встало волосе на

голові, але заки опам'ятав ся, вже стояв на одній скалі над морем. З тої скали побачив шарокі мохом порослі сходи, котри вели на долину аж до рівнини. Гарні цвѣти видавали приемний запах а в недалеких кущах тисячі гарних птахів сьпівали мелодийні піснї так, що Омар думав, що находить ся в раю. Коли минули кущі, прийшли до пальмового гаю, з пацугами і малярами. Коли перейшли через той гай, прибули на велике вільне місце, яке замикали скали. В серединї стояла на сто золотих стовпах велика сьвятиня, в якій був срібний вівтар. Коли прийшли в середину сьвятинї, сїли біля вівтаря, щоби відпочити. По хвилині відпочинку, Ервін взяв книжку і відчитавши чародійні заклятя, обійшов з Омаром три рази вівтар. Нараз показав ся на вівтарі огонь. Ервін всипав до нього зі скіряного мішка якийсь порошок, з якого взнесла ся величезна хмара і залягла цїлу сьвятиню так, що Омар не бачив нічого, що єго пан робив. Огонь чимраз більше більшав. Від часу до часу ослїплючі блискавки летїли в гору і ударяв грім. Нараз страшний лоскіт роздав ся в сьвятинї і Омар стратив притомність. Коли прийшов до себе, все було в порядку. Нараз побачив, що в скалі зробив ся отвір а єго пан, що стояв біля нього, звернув ся до него тими словами: „Дорогий Омаре! Тепер власне надїйшла година, в котрій ти маєш сповнити мое бажанє і zapewнити собі власне щастє. Уважай на те, що я тобі тепер скажу. Сей отвір в скалі, котрий бачиш перед собою зробив ся при помочи тайної сили, яка улегчує тобі вступ до сеї печери. Там знайдеш все, чоґо лиш твоя душа забажає. Наперед візьми ту чародійну рожу і если тобі жите миле, то уважай на се, щоби ніхто тобі єї не відібрав або, щоби єсь не загубив, бо як довго єї будеш мати, жадна сила не може то-

бі зашкодити. Тепер увійди до тої печери і їди головною стежкою. Не смієш обертати ся ні на право ні на ліво, але їди просто а коли почувеш своє ім'я, або голос мій або якого твого товариша то не зважай на се і не оглядай ся поза себе. Коли вийдеш з тої стежки, побачиш много золота і срібла. але ти его не рухай. Відтак прийдеш до гарного саду, в яким побачиш смачні овочі. Їх можеш собі нарвати, кілька схочеш, але гляди, щоби не минув той час, в котрім ся скала в відчинена. Коли підеш дальше, прибудеш до великої комнати, якої блеск затьмить твої очі, бо стіня єї в з кристалу а золота лампа, що висить в середині салї кидає свої осліпляючі лучі докола. Побачиш там також при одній стіні на львиних головах лежачу трумну короля сего острова Мерліна. Мерлін був заразом чародієм. Умер перед 3000 літ в 750 році життя через се, що пірвав королівну з острова Павну. Мати тої королівни прийшла в ночи над берег острова, прибула до его спальні і коли діткнула ся его чародійною пальцею, сейчас умер. На просьбу доньки, що дуже любила Мерліна, дозволила єї королева поховати в тій палаті і виставити сю величаву трумну, в якій спочиває дотепер зі всіми знаменами своєї сили. Доти не оберне ся в порошок, доки хто не здійме єму з пальця перстень, що має надзвичайну силу. По сей власне перстень, про котрий я тобі що йно розказував а який має чарівну силу посилаю тебе. Если его лише здіймеш, вертай скоро назад і не зважай на се, если тебе хто кликав по імени.

Роздумуючи над такою небезпечною дорогою, яку мав відбути, Омар дуже перелякав ся і не мав найменшої охоти послухати Ервіна, хоч той его о се дуже просив. Ервін бачучи, що лагідністю з Омаром нічого не вдіє і боячись, щоби не замкнула

ся скала чіпив ся іншого средства, щоби намовити Омара. Тому вхопив Омара сильно за рамя, почав ним трясти і почав єму грозити, що духи воздушні завесуть его на скалу і так довго будуть морити его голодом, аж вийде з нього послѣднѣ капля крови. Ся страшна грозьба, яка перестрашила кожного чоловіка, спонукала Омара заявити, що послушає чародїя. Ервін тим дуже утїшив ся і повторив єму ще раз те, як має заховувати ся, коли прийде до печери і яке вийдуть з сього користи, коли будуть мати сей перстень. Відтак дав єму якогось напнтку, який скрипив его сили і додав єму відваги. Ервін відвів Омара до самого отвору печери.

III.

Коли Омар ввійшов в печеру, опинив ся нараз серед непроглядної темряви. Пташкою рад був перелїтати через темноту. Почали являти ся єму страшні привиди і страховища, котрі з великим вереском лїгали коло нього, лишаючи за собою подомїнь, яка спинювала его в дорозї. Горячі каплї води витрикували з обох стїв. Омарови здавало ся, що в неможливим вийти цїло з сеї печери. Відтак настала така темнота, що нічо не бачив перед собою, іншим разом чув голос своєї помершої матери то знова голос батька, якого лишив в Царгородї, котрий накликавав его, щоби вернув назад з печери, бо в противнім разї марно згине. Омар мало що вже не послухав тих голосів, але памятаючи на перестороги і упїмнення чародїя, додавав собі відваги і ішов сьміло вперед. Не зважав вже більше на страховища, які хотїли его повздержати. Небавом аж полегчало єму на серци, коли побачив ясне, синє сьвітло і опциив ся в вѣдичавїй, ясно осьвітленїй кімнатї, в

якій повно було золотих і срібних посудин з цвѣтами. Цвѣти ему подобались, срібло цѣнив високо, але ще більше цѣнив житє, тому не зважаючи на богацтво ввійшов до другої салї. В кімнатї сїй стояли ріжні кошкки і посудини зі щирого золота наповнені гарними перлами і дорогоцїнними каменями. Ся кімната ще більше ему подобалась, але пішов до третої. Він, син убогого шевця не знав вартости срібних і золотих річий, котрі були в двох перших покоях, бо ніколи не бачив таких скарбів а тепер побачив великі купи золотих і срібних грошій, які вже нераз бачив у купцїв в Царгородї. Вже хотїв обома руками сягнути і набрати їх вкишенї, але на его щастє пригадав собі на перестороги і напїмнення чародїя. Відтягнув отже руки від тих куп грошій і для більшої певности сховав руки в кишенї. Відтак пішов дальше. По кількох хвилях ходу прибув до красного городу, де побачив знані овочевї дерева які угинали ся під тагаром гарних, дозрілих овочів. Маючи від Ервіа позволене нарвати собі, чоґо схоче, зірвав, кілько міґ, що найкрасші овочі і сховав до кишенї. Коли хотїв один зїсти, ошукав ся, бо овоч ствердїв, як камінь. Тому кинув его на землю і хотїв се зробити з рештою овочів (які мав в кишенї, бо були дуже тяжкі, але не мав на се часу, бо мусїв ще принести перстень, по який післав его чародїй. Тому поспішив скоро до дверий великого замку, але коли там прийшов, побачив, що місто дверий була гарна, золотом та сріблом ткана заслона.

Поостоявши хвильку, щоб набрати смѣлости, відхилив Омар заслону, щобя ввійти в середяну, але мусїв вернути ся, не могучи знести сильного сьвітла. Тому станув на хвильку, щоби привичаїти свої очи до разячого сьвітла, а відтак ввійшов в кімнату.

Стїни єї були кришталеві, а в серединї спочивала на львиних головах трумна чародїя Мерїїна, що умер перед 3.000 лїт, в 750 році житя. Омар приступив близьше до трупа, відхилив з нього пурпуровий плащ, набрав більшої відваги, стягнув з правої руки чародїя золотий перстень і завісв его на шовковім шнурку, який привязав собі до шиї. Як лиш се зробив, нараз засьвітила блискавка і заторохкотїв грїм. Омар перелякав ся тим дуже і упав на землю. Коли прийшов до себе, побачив, як з трумни уносила ся в гору червона подомїнь. Омар встав, а коли кинув оком на трумну, побачив там лише купу сїрого попелу. Змїна дрож перейшла по цілїм его тілї, ноги під ним угинали ся, земля зачала трясти ся, грїм бив один по другім. але він ішов без упину. Памятаючи о пересторогах Ервіна, не обертав ся поза себе, але на скілько позваляли ему сили, ішов скоро тою самою дорогою, котрою прийшов до тої печери. Та з часом ослаб і мусїв їти поволїйше. Тї самі страховища спинювали его і тепер. Дорога, котрою ішов, здавала ся ему огняною. Не зважаючи на голоси, які кликали его по імени, авї на страховища, які зближали ся до него, приближав ся до отвору печери. Вже побачив через отвір сьвітло денне і вже тїшив ся, що перебуде таке велике небезпеченьство. Нараз засьвітила ослїпляюча блискавка, вдарив грїм і сьвітло в печері загасло. Хоч зі всїх сторїн окружала его темнота, мимо того зміряв дальше. Коли приближив ся до отвору, побачив, що входу не було. Він лишв ся живий серед камїнної печери.

Коли Омар був в печері, чародїй Ервін був близько неї чекаючи, чи Омар скоро поверне. Хвилї минали а Омар не вертав. Чекаючи безуспїшно, Ервін поцав в розпуку, нарікав на Омара то знова на

себе самого, що був такий нерозважний, що стра- тив своє одинокє добро, свою чародійну рожу на се, щоби здобути сей може безвартісний перстєнь. На- раз зірвав ся, побіг до входу печери і зачав голос- но кричати: „Омарє! Омарє! Если тобі жите милє, спіши на моє і твоє щастє“. Однак, коли лєдвї скінчив своє накликуванє учув страшний доскіт, ко- трий так перелякав був Омара, і побачив огонь, ко- трий виходив з печери. Вхід завалив ся а вітер за- ніс Ервіна на якийсь горбок, окружений довкола во- дою. На горбку лежав довший час непригомний, до- перва під захід сонця отверезив єго повів сьвіжого воздуха. Коли прийшов до себе, пригадав собі на чародійну рожу, котру дав був Омарови. Лиш она одна могла виратувати єго з теперішної небезпеки, лиш она могла єго назад занести до Європи. Без неї не мав вже надії на ратунок, без неї не міг вже здобути сей чародійний перстєнь. Коли так розду- мував, перелякав єго рев львів і тигрів, а думка тут переночувати ще збільшила єго страх. Нараз нагадав собі, що має в кишені плаща чародійну книжку, котру купив був у старого книгаря. Нази- рає отже сухих галузок і листя та запалив огонь, щоби оборонити ся перед хижими звірями. Відтак відчинив книжку і перевертає боязно картки, щоби знайти яке помічне средство. Довго шукає даремно і вже хотів кинути єї в огонь, але натрафив на я- кєсь заклятьє, яке давало єму панованє над водяними духами. Дуже тим утішив ся. Небавом станули пе- ред ним три духа, перемокли водою так, що аж о- гонь заляли. Ервін казав їм сейчас занести єго в Європу. По кількох хвилях стояв вже на березї мо- ря. Однак тепер зажуриє ся, бо не мав чародійної рожі, при допомочи котрої за кілька хвиль міг бути

там, де би єму подобалось. Умучений прийшов по двох місяцях до свого дому.

Тут лйшим Ервіна на якийсь час самого, а перейдім до Омара, щоби пізнати, як єму поводило ся в печері.

IV.

Омар був в страшнійшій положеню, як єго пан, чародій Ервін. Він безнастанно кликав єго імя і просив о ратунок, але на дармо. Глуха тишина і темнота панувала дсвокола. Він сам умучений не знав, що робити і не мав найменьшої надії вийти з сей печери. Засумований вернув назад у ті гарні палати, з котрих щойно вийшов, щоб знайти там який вихід на свободу. Але, де обернув ся, побачив лише голі стїни. Всяка надія вийти з того камінного гробу, щезла в єго душі. Знеможений голодом і спрагою, упав на землю і заспав твердо. Доперва по трох днях збудив ся. Тревало досить довго, заки прийшов до себе. Тепер, коли пригадав собі своє окрутне положенє і небезпеки, які недавно перебув, зачав нарікати на свою долю і з великого жалю заплакав. „О мій добрий, дорогий батьку“, закликав зворушеним голосом, о коби то міг я тебе ще раз побачити і розповісти тобі про се, як сей безбожний чародій, на котрого ми покладали всі наші надії, ошукав нас, як через него я нещасливий і опущений всіма вуждар сходжу зі сєго сьвіта. А навіть не можу попрощати ся з тобою, дорогий отче“.

Коли так нарікав на свою судьбу, несподівано потиснув чародійну рожу, прикріплену до лївої руки. Сейчас зявив ся перед ним Аріель з трома душами, осяяний ясним сьвітлом. Омар з початку перелякав ся тим явищем, але зараз успокоїв ся, бо

вже раз бачив тих духів. Аріель запитав си Омара, чого він бажає? На се сказав ему Омар, щоби увільнив его з сеї безвихідної печери, щоби міг вернути до свого батька. Аріель сказав ему. „Омаре! Омаре! Чи ти не знаєш про силу, яку ти тепер маєш? Ти тепер багатший від самого султана. Че-

рез сей перстень, який маєш при собі, будуть тебе слухати духи земські, а ми духи воздушні є твоїми підданими через сю чародійну рожу. А в доказ, що говорю правду, увільнимо тебе сейчас з тої печери“. Підчас тих слів відчинила ся печера а три духи взяли Омара, в одній секундї занесли до Царгороду перед дім его батька. Він утішив ся дуже своєю

взвободою, подякував духам за їх службу і ввійшов в кімнату. В тім часі, коли Омар відбув зі своїм паном подорож до Африки і кола по великих трудах і небезпеченствах став паном воздушних і земских духів, батько его журив ся его неприсутністю. Не знав більше нічого, лиш те, що его син відбув подорож з чародієм довкола міста і ще з неї не вернув. Наперед питав ся своїх сусідів, чи не бачили его сина, а відтак пішов до гандяра коний, від котрого Омар навяз коні. Але гандляр сказав ему, що его не бачив а коні були на другий день рано привязані до стовпа і не знати, хто їх врявив. І в господі, до котрої Гассан ходив питати ся, не довідав ся нічого ані про сина ані Ервіна. Сумний побіг до дому. Цілу ніч не спав, чекаючи на сина. Але син не надходив. Дні і ночі минали скоро. Гассан з великого жаду проклинав чародія так, як передтїм его вихвалював. Жалував, що намавляв сина, щоби слухав Ервіна, якого тепер називав обманцем, злодієм і т. д. Вкінці не лишало ся ему нічо більше, як лиш змінити послідного дуката, котрого дістав від сина і знова взяти ся за своє ремесло і здати ся на ласку Господа Бога. Вже сїв за столк а дратвою і шилом в руді, щоби надати старим чоботам новий вид, аж нараз заскрипіли двері і Омар зявив ся перед утішеним батьком і зачав его пригортати до серця і пристрасно цілувати. Омар міг би багато розказувати про се, де так довго забавив ся і де лишив свого пана, але сказав коротко: „Дорогий батьку! Прошу тебе, не згадуї менї нічого о тім злочиннім чародію, який був би мене впровадив в велике небезпеченство, а дай менї ще зїсти, бо від того часу, як я тебе покинув не мав я нічого в устах. Я жив лише самим воздухом і окрушкками хліба, які я знайшов в кишнях“. Гассан учувши

се, зірвав ся з місця і побіг до найближшого склепу, щоби купити що з'їсти собі і синові. Коли Омар підів собі, зачав оповідати батькови про свої пригоди. Гассан сумнівав ся про правду сеї історії, думаючи, що се синові приснило ся, тому не вірив Омарові. Сей з початку розгнівав ся, але щоби упевнити батька про правду своїх слів, показав ему перстень, який носив на шовковім шнурку, на шії і ті овочі, які передтим зірвав в саді, а тепер переміняли ся в дорогі камені. Коли се побачив Гассан, не сумнівав ся про правду слів сина і жалував, що се одинокє єго дитя мусіло перебути такі страшні пригоди і небезпеченства, наражаючи своє власне жите за безвартісні річи. Він думав, що перстень не варта нічого, а дорогі камені є лише імітаціями. Старий Гассан тишив ся лише тим, що Омар вернув здоров назад домів. Урадувані щасливим поворотом пішли оба спати. Небавом заснули спокійним сном.

V.

На другий день при свіданю радив ся Гассан зі своїм сином, за що візьмуть ся, коли ті гроші, які мають їм вийдуть. Від часу, як пізнали Ервіна-роботу вже забули а іншого способу здобути гро, ший не було. Одиноким їх ратунком було продати перстень. Але старий Гассан сумнівав ся про єго велику вартість, сумнівав ся, чи хто скоче єго купити. Взяв єго в руку і не прочуваючи нічого, всадив єго на палець. В одній хвилі станув перед ним дух, питаючись, чого жадає. Старий Гассан зі страху мало не упав на землю. Але Омар, котрий вже призвичаїв ся до духів, успокоїв батька, а звернувшись до духа сказав: „Принеси нам що з'їсти, бо ми дуже голодні“. Дух щез, а по хвилині привіє дві гарні срібні миски наповнені смачними і сьвіжими

стравами та різними овочами. Коли поставив їх, запитав ся Омара, чи має ще що зробити. „Принеси нам ще доброго старого вина“, відповів Омар. За хвилину дух приніс шість пляшок смачного вина в срібнім кошику і щез, бо Омар не жадав більше нічого.

Тепер думав Омар над тим, що є причиною того, що духи являють ся, та не міг знайти причини сього. Старий Гассан дуже дивувався бачучи тільки страв і вина. З початку, коли довідався від сина, що то духи се привесли не хотів нічо їсти, думаючи, що корм духів може єму зашкодити. Коли Омар зачав з того сьміяти ся і хвалити смак страв і вина, старий Гассан не міг довше видержати, та зачав з початку поволи а відтак чимскорше споживати. Небагом миски і пляшки випорожнились ся. Під'ївши собі пішли на прохід, з котрого вернули аж пізнім вечером і пішли спати. На другий день, коли схотіло ся їм їсти, а не мали найменшої охоти працювати, сказав старий Гассан до сина: „Дорогий Омаре! Візьми одну миску, котру привіс нам дух і спродай єї, щобм заспокоїти наш голод“. Омар не думаючи довго, взяв миску і хотів єї продати в склеці. На улиці стрівув жида, який пізнавши вартість миски, запитав ся єго, що думає з нею зробити. Довідавшись, що Омар хоче єї продати, взяв єго жид за руку, повів єго до якогось розваленого дому, а переконавшись о вартості посудини запитав ся Омара, що хоче за ню. Омар, не знаючи кілько має жадати, сказав: „Говори жиде, кілько даєш?“ Жид бачучи, що Омар не знає дійсної вартості срібла, дав єму двадцять таларів, при чім сказав, що матерія не є вартісна, лише подобалась єму робота. Омар, бачучи так велику скількість грошей, урадувався і поспішив до дому. Старий Гассан, не зна-

ючи ціни сеї посудини, тїшив ся, що син умїє так добре продавати.

Якись час жили без журби та з часом таяри минули ся, кишенї дістали, як то кажуть, сухоти. Омар мусїв продати другу миску. Ще не відійшов далеко від дому, коли стрїнув того самого жида, якому продав був першу миску. Жид, побачивши Омара, приблизив ся до нього і запитав ся, чи не має знова що продати. Омар, переконавшись, що жид дуже цїнить его миски, відповів: „Так є, маю посудину на продаж але за більшу цїну, ніж перед-тим, бо батько набив мене за се, що я так дешево продав“, „Ну, ну, відповів жид; до вїйта не підемо самі якось погодимось, бо дві такі самі миски мають для мене більшу вартість. Тому, що як я тобі вже раз сказав, ся робота менї дуже подобала ся, дам тобі за ню більше, чим хто іньший. На маєш трий-цять таярів; думаю, що сею цїною батько твій буде вдоволений.“ Омар дуже тим утїшив ся, згор-нув гроші і побіг чимскорше до дому. Старий Гас-сан хвалив жида, що так багато заплатив і жалував его, думаючи, що жид на тім стратить. Тепер добре їм вело ся, але небавом нестало їм ані сотика. Зно-ва післав старий Гассан Омара продати той кошик, в котрім дух привїс їм вино. Наказав сму, щоби дорожше продав, бо є два рази тяжший від мисок. Омар вложив собі кошик на голову, щоби легше було нести. Ішов тою самою дорогою, думаючи, що знова стрїне жида, котрому продав миски. Але надїя завела его. Уже може дві години ходив на дар-мо, шукаючи жида, але вігде не знайшов его. Жид був в той час в товаристві іньших купцїв, які від-бували тоді подорож через велику пустиню до мі-ста Дамаску, де продавали свої дорогоцїнності.

Омар, не знаючи о тім, думав, що жид ошукав

ся при закупнї мисок і нарікав, що може не знайде вїякого купця. Ішов далше. Коли переходив коло skleпу золотника, властитель стоячи на порозї запитав ся его: „Куда провадить Бог з тим кошвиком?“ „Я шукаю жида, відповів Омар, котрий вже богато річай від мене купив; хочу єму продати також сей кошик“.

„Не богато за се дістанеш, коли продаш такому обманцеви. Чи ти єму вже що продав, і кілько заплатив тобі сей обманець?“

Коли Омар оповів єму всю правду, і описав величину мисок, золотник заломив руки і закликав: „Бачиш, як ти дав ся ошукати; кожда миска була що найменше сто талярів варта“. Омар думав, що золотник жартує собі з нього, тому хотїв іти далше а запитав ся ще, кілько варта сей кошик. Золотник обглянув его, зважив і сказав: „Вели хочеш, то дам тобі сейчас 500 талярів“. Омар аж злякав ся, коли почув про таку велику суму грошей і сумнївав ся о правдї слів золотника. Купец знову думав, що Омар мовчить тому, бо думає, що се за мала цїна, проте сказав, що може занести кошик до іншого золотника а він заплатить єму тілько, кілько буде давати єму другий купець.

Переконавшись, що золотник не жартує, але говорить правду, Омар сказав скоро, що він є вдоволений тою цїною. Омар сховав 500 талярів до мішка, котрий подарував єму золотник і пішов скоро до дому. По дорозї оглядав ся, чи не жене за ним золотник, щоби відібрати назад гроші, если переконає ся, що він заплатив за богато.

Коли прийшов до батьківського дому, відірвав з великої утїхи двері і вскочив в кімнату так, що аж мішок упав на землю, а таляри розсипали ся по підлозі. Старий Гассан, бачучи таку велику скіль-

кість гроший, дуже тїшив ся, коли довідав ся, що се є їх власністю. А коли син оповів єму, як жид ошукав їх на мисках, що вартували 200 таларів, старий Гассан аж пінив ся зі злости. Говорив, що як би єго тепер зловив, то повіривав би єму все волосє по одному. Глянувши на купу таларів, успокоїв ся. Тепер рішили обережнійше обходити ся грїшми, щоби знова не впасти в біду. Гассан відложив 300 таларів на пізнійше, а за решту купив собі і синовї гарне убранє. Омарови було в тїм одїєю дуже до лїця і не було тепер в цїлїм Царгородї гарнійшого хлопця над него. Хоч старий Гассан не щадив зі сином гроший, то однак не бояв ся будучности, бо 300 таларів могло їм вистарчити на довший час.

VI.

Омар не маючи тепер жадної роботи, ходив що дня на прогульку за місто. Підчас одного такого проходу приблизив ся случайно до палати султана. Нараз стрїлено в воздух з гармати. Коли довідав ся, що стрїляно на те, щоби всї віддалили ся з тої дороги, яка веде до палати султана, бо в противнім разї чекає їх смерть, сховав ся в одно спорохвїле дерево. По кількох мінутах надїхав цїлий ряд гарних повозів, в котрих сидїли двірські дами і Зулїма, дочка султана. Омара вразила дуже краса Зулїми. Коли повози зблизили ся до крївки Омара, зломил ся колесо повозу, в котрім сидїла Зулїма, а она сама упала зімлїла на землю. Всї дами, які єї товаришували перелякали ся дуже і підняли єї з землї і почали ратувати. Коли се не помагало, принесли води, відхилили з лиця вельон і почали єї відтирати. По кількох хвильх Зулїма прийшла до себе.

Омар побачив єї надзвичайну красу, яка так его завяла, що забув о всім на сьвітї і з великого страху бувби вийшов зі своєї криўки на неминучу смерть, колиб поводи не булиб вже від'їхали. З нетерпеливостію глядїв ще довго за від'їждяючою донькою султана так довго, доки ся не зникла єму з очий.

Коли вже стратив єї з очий, почав гірко плакати і нарікати: „О я нещасливий! Чому ти завдала моему серцю таку тяжку рану? Чому я побачив тебе, котру не можу мати ніколи за мою жінку? О гарна Зулїмо! Без тебе не можу від тепер супокійно жити. Еслиб ти не могла бути моею женою, то прошу тебе, позволь ще бодай раз глянути у твоє красне лице, а відтак можу з легким серцем умерти“.

Коли так нарікав і заломлював з глибокого жалю руки, случайно потиснув чародійну рожу. Нараз зявив ся перед ним Аріель і запитав ся, чого бажає. Омар зачудований тим наглим зявищем сказав до духа: „На що придасть ся менї твоє питанє, коли ти не можеш менї помочи в моїм горю. Я залюбив ся дуже в султанській дочці Зулїмі і лише она одна може мене успокоїти“. — Хоч се не є в моїй силї, сповнити твоє бажанє, то однак скажу тобі, що при помочи сего перстєня, який ти зяв в тїй кам'яній печері з палця чародїя Мерлїна, можуть духи земскї допомочи тобі в твоїм предпринятю. Мусиш лише поступати мудро і без страху.“

Мова духа вказала єму, яку силу має чародійна рожа і перстєнь. Тепер доперва пізнав, що так, як чародійна рожа дав єму панованє над духами воздушними, так через сей перстєнь будуть єму послухні духи земскї. Ся приємна новина розвеселила его дуже. Попрацав ся з духом і пішов домів. По дорозї роздумував, як має сю річ зачати, щоби дістати Зулїму як найскорше за жінку. По довгій роз-

вазі опевнив ся, що може сего доконати. Коли батько побачив, що Омар чогось дуже сумний, що нічого майже не їсть і не пє, зажурив ся дуже і постановив довідатись про причину сего смутку. Омар признав ся, що залюбив ся в дочці султана, красній Зулімі і що думає над тим, щоби її взяти за жінку. Старий Гассан думав, що син его слабий, бо уважав неможливим, щоби син бідного шевця міг оженити ся з донькою султана. Тому радив ему не думати навіть о тім і пригадати собі приповідку: „Швець знай лиш своє ремесло“. Але пересторога батька не вдіяла нічого, бо Омар не зважав на се і просив батька так довго, аж сей обіцяв піти до султана.

Старий Гассан, котрий думав, що син его одурів, питав ся Омара, як він піде до султана, коли там кождий мусить принести якісь дарунки а они хоч би взяли ціле своє майно то се буде за мало, а самі відтак будуть жити в страшній нужді.

Омар запевнив батька, що о дарунки не має чого журити ся, бо чого лише забажає, все буде мати.

Коли батько его потрясав в суміві голову, сказав Омар до нього: „Найдорожший отче! Недавно довідав ся я, що можу мати при помочи сего перстєня більші богатства, чим султан. Ті різні камені, котрі я привіс з печери є того самого іатунку, які я бачив на шмі Зуліми лише більші і гарнійші. Тому не отягайте ся, але чимскорше спішіть до палати султана і просіть его в моім імени о руку его дочки“.

Гассан, бачучи, що нічого не вдіє зі своїм сином обіцяв сповнити его приказ, але остеріг его, що буде мусів ті нещасливі наслідки сеї справи взяти

на себе. Але Омар впевнив его, що не потребує нічого боятися і що незадовго побачить чудесні річи.

Гассан, пригадавши собі духа і ті річи, які привів вірив вже, що слова Омара є правдиві. Тому рішив піти на другий день до цїсарского двору. Омар вложив десять різнородних каменів до кошика, накрив їх чистою хустиною, дав батькови і поучив его, як має говорити до султана. Крім того дав ему ще один червоний камінь, щоби дав его льокаєви, який его впустив в палату султана.

VII.

На другий день зміряв старий Гассан до палати султана. Серце его трівожилось, щоби султан не покарав его і Омара смертю за се, що він старався о доньку султана Зулїму. Боязно зближився до варті і прийшов у присїнок, де було повно людей, що ішли зі всякими справами на аудиєнцію.

Старий Гассан стояв довго в почекальни. Та се ему вкучилось, тому підійшов до слуги, котрий впускав тих, які мали діло до султана, всунув ему в руку дорогий камінь і просив, щоби его впустив до султана. Дворянин, глянувши на камінь, пізнав, що се рубін, тому казав іншим чекати а его впустив до салї послухана.

Станувши перед султаном, Гассан упав на землю і сказав: „Найясвїйший цїсарю, королю всіх королїв, до ваших ніг складаю малий дарунок від мого смна, який віддає ся під вашу ласку і опіку“.

Султан казав подати собі кошик, а відкривши хустку побачив дорогі каменї. Дуже ними счудувався, бо вїколи не бачив ще такі великі та гарні дорогоцінності.

Тепер казав султан всім присутним крім Гас-

сана і великого везира то є першого міністра віддалити ся, а відтак показав везирови дарунок і запитав ся єго, що о тїм думає. Міністер счудував ся так само як цїсар і сказав: „Я не розумію, як міг сей незваний чоловік дійти в посїданє таких скарбів“. Тодї запитав ся султан Гассана, чим є єго син і звідки взяв ті дорогоценности. Гассан відповів: „Найяснійший пане! син мій Омар привіз ті скарби з Африки і если ти, найяснійший пане ще забажаєш більше, то син мій дасть тобі, бо має їх дуже богато“. Султан глянув на нього при тих словах счудовано і запитав ся, чи має єму ще що сказати. Гассан упав ще раз на колїна і дрожащим голосом промовив: „Найяснійший пане! Если не будеш на мене за се гнїватись, то виявлю тобі просьбу мого сина“. Але султан сказав: „Говори без страху, чого син твій від мене просить. За се не стане ся тобі нічого злого“. Гассан набрав через се запевненє більшої відваги і промовив: „Найславнійший володарю! Син мій Омар залюбив ся в твоїй дочці Зулїмі. Він післав мене до тебе, щоби я тобі се оповістив і запитав ся, чи може за твоїм позволенєм старати ся о єї руку.“ Султан розсміяв ся сердечно на таку просьбу.

Великий везир, якого син вже був заручений з Зулїмою, сказав до цїсаря: „Се булоб нечуваною річю, щоби гарна Зулїма стала жінкою якогось волоцюги“. Цїсар не робив собі нічого з бесїди міністра, але звернувшись до Гассана, сказав: „Можеш сказати своєму синові, що за пів року може повторити ту саму просьбу і може віддам за нього мою дочку Зулїму“.

Омар уважав себе найщасливішим чоловіком на цїлїм сьвітї, коли учув від батька відповідь султана. Рішив з легким серцем чекати на ту пору. 1

Великий везир, якого ласка султана до Гассана дуже розгнівали, продумував над тим, якби приспішити весіле свого сина з Зулїмою. Коли переконався, що султан вже забув о обітницї, яку дав Гассанови, довів небавом до того, що султан дав дозвіл на весіле єго сина зі своєю донькою Зулїмою. Передовсім родина міністра старала ся приспішити шлюб. Старий Гассан журив ся дуже, коли довідав ся, що дїє ся на султаньскім дворі, але син не робив собі з того нічого і ще успокоював батька говорячи, що з того нічого не буде. Коли надходив день, в котрім Зулїма мала побрати ся з сином великого везира, Омар не нарікав на султана, але сьміяв ся з того. Старий Гассан думав, що син вже позбув ся тої манїї, взяти Зулїму за жінку.

Старий Гассан дуже помилив ся. В вечер, коли вже Зулїма мала іти з сином міністра до шлюбу, Омар закликав при помочи перстень духів і сказав: „Приказую вам удати ся до цїсарської палати і ширвати сина везира, коли піде до Зулїми. Занесїть єго де в Африку і держїть, доки вам не дам івщих приказів. Впрочім дбайте про нього, щоби нічого єму не забракло“. Духи зчезли так скоро, як прийшли і сповнили все, що їм приказав Омар. Гарна Зулїма чекала кілька годин на свого будучого мужа, та не могла дочекати ся, тому пішла спати. Сина великого везира занесли духи в пальмовий гай в Сирїї. На другий день пізнали невільниці, котрі прийшли Зулїмі услугувати, що панї їх чогось журить ся.

Небавом прийшов султан до Зулїми, щоби довідатись про єї поводженє. Зулїма відізнала ся до него розгнівана; „Не ма що говорити, гарного любка вибралисьєте для мене батьку. Зараз першого вечера забудь о менї, бо навіть не прийшов до мене“. Султан з початку думав, що донька жартує собі з

него, але коли Зулїма почала дальше жалувати ся на свого будучого мужа розгнівав ся страшно. Казав закликати великого везира і докоряв єму за зле заховане сина.

Великий везир перелякав ся дуже і сказав, що се неможливе, бо син єго пішов вчєра до палати і від тоді ніхто єго не бачив. Сумний ішов з двору питаючись переходячих, чи не бачили єго сина.

Султан довідав ся від двірської служби, що син великого везира звійшов в палату цїсарску. Що дальше з ним стало ся, ніхто не знав.

Султан приказав заперестати весїля і по вісьмох днях оголосив шлюб за неважний. Коли минув квартал а о пропашіх сині великого везира не було ніякої чутки, зявив ся інший молодець, котрий просив о руку Зулїми. Вув се син великого адмірала. Султан дав дозвіл на весїля. Коли наближав ся день шлюбу, Омар не робив собі з того нічо, але ужив такого самого підступу, як перший раз. Він прикликав духів до себе і приказав їм занести сина великого адмірала до помараньчевого гаю коло міста Каїру в Єгипті. Духи сповнили в одну мить приказ Омара.

І тим разом Зулїма чекала даремно на свого нареченого. В гніві і в плачу перевела цїлу ніч. Коли на другий день султан прийшов відвідати свою дорігу доньку побачив єї, як задивала ся рясними сльозами. Ома жалувала ся, що люди будуть з неї сьміятися, бо оба наречені зчезли перед шлюбом.

Султан відповів, що вже знає про сю подію, бо недавно прийшов до него великий адмірал і сказав, що він післав свого сина в товаристві кількох жовнірів. Жовніри вернули небавом і сказали адміралови, що син єго прибув щасливо до спальні Зу-

ліми, але тут нечаяно щез Їм з очий, хоч двері були зачинені.

Хоч батько за ним старанно шукає, мимо того ніхто не знає, де він подів ся. Зулїма заломила з великого жалю руки і закликала: „Ох я найнещасливійша зі всіх людей буду мусїла ціле жите перевести в самоті“. Султан як міг, так потїшував дочку: „Усмири твій жаль, бо ще все може змінити ся“. Від тепер вже вінто не старав ся о руку Зулїми.

VIII.

По шістьох місяцях, коли Омар міг вже старати ся о дочку султана, пригадав своему батькови, що вже час піти до султана і пригадати ему его обїтницю. Омар вложив до кошика десять дорогих каменїв і шнур перед, які принесли ему духи з африканського острова Елефантїне. Відтак післав батька до цсарської палати і наказав ему дорогі каменї дати еуланови а перли Зулїмі. Старий Гассан ішов тепер відважнійше, чим перший раз. Коли станув перед султаном, сей пригадав собі сейчас свою обїтницю і віддалив присутних. Відтак запитав ся Гассана, по що він ту прийшов. „Непобідимий царю! Найяснійший пане! відповів Гассан, син мій віддає ся під твою ласку а тому, що вже минуло 6 місяцїв, просить тебе о відповідь.

Султан здивований тими гарними, дорогими каменями, візвав своїх міністрів на раду, що має зробити. Султан сказав: „Нїякий чоловік не має так багато грошей, як сей незнакомий. Его хочу я взяти за свого зятя“.

Великий везир, який не міг забути, що Зулїма не є его сина, старав ся всілякими способами від-

вести цїсаря від того заміру. Радив переконати ся вперед о богатстві незвакогого.

Султан пристав на ту раду і сказав до Гассана: „дарунки твого сина я охотно приймаю, зятем моїм може бути лише тоді, если вперед пішли мої доведї пять білих невільників, убраних в перські матерї і пять муринів, з котрих кождий буде мати кошик наповнений дорогими каменями. Гассан поклонив ся султанови і пішов до дому. По дорозї жалував, що бажане сина не сповнило ся і що син не буде міг виконати услівія, які подиктував єму султан. Султан оповідав тепер своїй дочцї, що вже перед пів року, а тепер другий раз якийсь незнаний молодець просив єго о єї руку. Відтак дав єї шнур перел. Зулїма одушевляла ся перлами і сказала, що була бм дуже рада пізнати сего молодця, котрий подарував єї такі гарні перли.

Султан жалував, що єї бажане не може здійснити ся, бо зажадав від Омара таких трудних річий, які були майже неможливі. Зулїма дуже тим засмутила ся і нарікала, що вже на завсїгди лишить ся самітною.

В тім самім часї старий Гассан радив своєму синові, щоби вибив собі Зулїму з голови. „Ліпше булоб, колиб ми були дорогі каменї і перли лишили собі, як, можна сказати, кинули в болото... Правда, твої дари подобали ся султанови і всім міністрам, але Зулїми ніколи не дістанеш за жінку. Скорше я повіривби, еслиби хто сказав, що гора зринає ся з долиною“.

Омар, що не переривав батькови в бесїді, сказав радісним голосом: „Если султан не жадає більше, то Зулїма буде мою женою. Гассан не хотів вірити словам Омара. „Переміни всі каменї на ули-

цях Царгороду в золото і срібло а переконаєш ся, що не позискаєш султана“.

Омар сьміяв ся з того і радив батькови положити ся безжурно спати, а на другий день рано встати, щоби міг запровадити до султана невольників. Гассан пішов спати; в ліжку нарікав зі сльозами в очах на те, що любов Омара до Зуліми зробила его божевільним.

На другий день Омар встав тихо з ліжка і обернув на пальці перстень. Сейчас зявили ся перед ним духи. Омар промовив до них: „Вже наближає ся година мого щастя. Гарна Зуліма чекає на мене. Бі буду міг взяти за жінку, если ви, мої вірні слуги допоможете мені в моім підприємстві, если можете мені сповнити услівя султана“.

Коли почувли се земські духи, радісно сповнили сейчас его прикази. Небавом повстав перед хатою Омара великий вереск верблюдів і невольників. Сі крики збудили старого Гассана. Протер свої очи, глянув крізь вікно а коли побачив верблюдів і гарно убраних невольників, тоді пізнав, що син его має велику силу над духами. З великою радістю кинув ся синові в обійми, заявляючи, що тепер на певно знайде ласку у султана. З усьмішкою відповів ему син, щоби так дуже не чудував ся малою річчю, але най іде чимскорше до султана, най дасть ему ті дорогоцінності і скаже, щоби султан взяв его за свого зятя.

Гассан, який ще не міг начудуватись, сейчас пішов до султана. Невольники змріяли за ним поволи. Ціле місто збігло ся, щоби побачити такий величавий похід. Людий сходило ся чим раз більше. Коли сторожа султанська побачила таку велику скількість людий, думала, що горожани збунтували ся проти султана; тому позамикала брами. Султан

приглядав ся з другого поверха тій великій товпі людей. Коли побачив в середині Гассана з невільниками дуже утішав ся. Казав чимскорше впустити Гассана до себе. Коли він стапув перед султаном і вручив ему в імени свого сина Омара дорогі камені, султан привитав єго дуже чемно. Також прикликано Зуліму, щоби забрала собі срібні посудини і дорогі матерії, які принесли невільники. Скрині наповнені золотом і сріблом занесено до державної скарбниці. Султан оглядав зі своєю донькою Зулімою ті дорогі камені, гарні матерії і інші дорогі товари.

Коли запитав ся її, чи виїде за Омара, Зуліма відповіла: „Вже самі ті річі, які він нам подарував вказують, що він є найбагатшим чоловіком на цілїм сьвіті. За него виїду я з великою охотою“.

Султан казав скликати міністрів на раду. Коли они зійшли ся, показав їм скарби і промовив: „Чи ж сей муж не виновнив все, чого ми від нього зажадали?“ Міністри, не знаючи, що на се відповісти, замовчали. Султан звернув ся до Гассана тими словами: „Спішіть до свого сина і поздоровіть єго від мене. Скажіть єму, що я охотно беру єго за мого зятя; нехай чимскорше тут прийде, щоби мене потішити“.

Гассан подякував султанови за ласку, яку оказав єго синові і з великою радостію вернув до дому. Син єго дуже утішав ся щасливим закінченем справи і сказав: „Тепер мушу красше убрати ся, щоби подобатись султанові“. Омар пішов до комори, закликав духів і приказав їм принести гарне убранє, щоби якось гідно прийти перед султана. Казав також принести собі гарного арабского коня і відділ слуг.

Духи земські, котрі Омара дуже любили охотно сповнили єго прикази. Наперед завели єго без єго

жадана до купелі мудрости. Коли Омар занурив ся по голову в воді, стать его і скіра лица змінили ся так, що ніхто не міг дорівнати ему в красі і чесноті. Відтак заведи его духи до его дому, в яким також все змінило ся. Омар убрав ся гарнійше ніж сам султан; відтак сів на гарного арабского коня, попрощав ся з батьком і вибрав ся в відвідини до султана. Окружений кінними і пішими невольниками в гарні одежі одітими зміряв Омар до палати султана. Кождий, хто его бачив, не міг начудувати ся его красі. Кождий невольник мав золоту стяжку з іменем „Омар“. Золото і срібло блищало так, що ніхто не міг на нього довго дивити ся.

Коли сей похід зближив ся до цїсарскої палати, султан вже з далека побачив Омара. Старого шевця не пізнав скорше, аж сей ему уклонив ся.

Султан вишов Омарови на зустріч, привитав его дуже ласкаво і приязно та завів у комнату, в якій була Зуліма. Омар упав перед нею на колїна і сказав: „Найгарнійша Зулімо! За дозволом мого найяснійшого пана і твого дорогого батька я як невольник, котрий вас величає, упадаю на колїна і прошу, щоби ви вашого підданого зробили через свою любов на віки щасливим“.

Зуліма завстидала ся, подала ему руку і так промовила: „Обітницю, котру дав вам мій дорогий батько я щиро додержу. Запевняю вас, що роблю се з моеї волі а не з примусу. Желая вам, щоби ви зазнали при мнї більшого щастя, чим ваші попередники, котрі старали ся о мою руку“.

Омар зрозумів добре, що она хотїла сказати через послїдні слова. Він знав лїпше, як се стало ся і чому. Тепер розмавляв Омар з нею дуже мило і приязно, та ще раз просив єї о доброту і ласку. Коли желали собі взаїмного щастя, султан дав знак

до обіду. Султан і старий швець Гассан сїли по одній сторонї столу, а Омар і Зулїма по другій. Найстарші дворяни услуговали їм при бенкетї. Омар казав музикантам, які сидїли при іньшїм столї грати на скрипках. Оми зачали грати раз по африканьски, то по індийски, то знова по європейски. Се так утішило султана і єго довьку, що забули о стравах і напитках. Зулїма гляділа лише на зручність свого любого нареченого. Тїшилася єго розмовою і думала в своїм серцю, щоби теперїшньому єї любимцеві поводило ся лїпше і щоби зазнав більшого щастя, вїж єго поередника.

Султан поважав єго тепер о много більше, вїж передтїм. По скїнченїм бенкетї запитав ся Омара, коли желас собі оженити ся з Зулїмою. Омар відповів єму: „Бракує ще палати, в якій би я мїг вигідно жити зі своєю любово жінкою, тому прошу тебе найяснійший пане, щоби ти визначив менї яке місце, де би я мїг ще перед шлюбом збудувати гарну палату“. Сею бесїдою Омара Зулїма дуже затрівожилась, бо думала, що ще дуже довго буде мусїла чекати на день шлюбу.

Султан счудував ся такою мовою Омара і сказав єму: „В моїй палатї можеш мешкати аж до часу, коли збудуєш собі свою палату. Прочу тебе, щоби ти збудував собі палату доперва по весїлю з Зулїмою, бо тепер не ма на се місця ані часу“.

Султан сподївав ся, що Омар згодить ся на єго раду. Зулїма просила єго о те також. Але Омар не хотїв про се ані чути. Коли по рїзних забавах і розмовах надїшов вечер, Омар подякував султанови за величавє прїнятьє, попрощав ся зі всіми і при сьвітлї смолоскнїв вернув до свого дому. Не маючи місця для своєї великої дружини, умістив їх в сусїдних господах.

IX.

Коли Омар прийшов до свого дому, закликав до себе при помочи чародійної рожі воздушних духів і велів їм вибудувати в ночі без найменшого шелесту напроти замку султана величаву палату, яка перевишалаби величиною і красою всі будинки в Царгороді. Палата має мати чотири брами а в середині має бути велике подвірє. Сама палата має бути дуже гарна, в середині мають бути гарні арабські ковчі, а в коморі повно збіжа. В кухні має бути повно смачних страв а в пивниці бочки старого вина. Полиці мають бути переповнені золотими та срібними посудинами. В скарбниці мають находити ся величезні скарби золота, срібла, перел та найдорожших дияментів. Входу мають стеречи мурина. По тім розказі счезли воздушні духи в одну хвилю зробили так, як їм приказав Омар. Палату збудували з білого мармуру. Місто желіза, дерева і цвяхів ужили до будови золота і срібла. Кімнати були наповнені золотом і сріблом, кухня смачними стравами а півниця старими винами. Сю гарну палату збудували духи в такій тишині, що навіть прибічна сторожа не чула нічого а тому, що була дуже темна ніч ніхто не бачив, коли сю палату збудувано. Султан не міг через цілу ніч спати, тому встав з ліжка, щоби втягнути свіжого воздуха. Пішов до вікна, напроти котрого стояв новозбудований замок. Коли глянув крізь вікно, дуже здивував ся, що якийсь предмет заслонює ему вид. Тому протер кілька разів очи, думаючи, що ему щось привиділо ся але завжди бачив якийсь предмет. Щоби переконатися, що се є, відчинив вікно, закликав слугу і запитав ся, що се такого стоїть. Сторож відповів ему, що се якась гарна та величава палата.

Щоби лїпше переконати ся, післав султан слугу, який вернувши назад не міг наговорити ся про красу замку. Ніхто не знав, в який спосіб вибудовано через одну ніч таку красну палату, якої ще ніхто перед тим не бачив. Коли султан зрозумів, що се зробив Омар, казав закликати свою дочку Зуліму і так до неї промовив: „Найдорожша Зулімо! Вже тепер не потрібуєш довго чекати на день шлюбу з Омаром, бо палата твого будущего мужа вже є готова“.

Зуліма дуже тішила ся тим гарним замком. Золото і срібло сияло так, що коли упали на палату лучі сонця, не можна було на ню дивити ся. Всі дуже одушевляли ся тим замком. Небавом прийшов Омар зі своєю дружиною і взяв в осідане палату. По кількох годинах післав начальника своєї прибічної сторожі до султана з заявою, що палата вже скінчена. Просив єго, щоби прийшов на шлюб, який небавом відбуде ся і щоби не журив ся нічим, бо він, то є Омар, вже всьо потрібне приготував. Султан дуже тим утішив ся, казав поздоровити єго, сказати єму „добридень“ і оповістити, щоби приготував все потрібне до шлюбу, бо він незадовго прийде. Коли Омар довідав ся, що Зуліма вже є готова до шлюбу, прийшов до неї з великою дружиною, щоби єї запровадити до своєї палати. Коли султан прийшов зі своєю дочкою Зулімою і з цілим двором до палати, всі тішили ся красою і богатством палати. Не знали, що мають наперед оглядати, бо за кожним кроком всі річи видавали ся їм гарнішими.

Коли скінчив ся після магометанського звичаю шлюб, відбув ся весільний бенкет. На золотім столі стояли найсмачніші страви і напитки. В шовкові убраня пристроєні дворяни usługували гостям, яких

було кілька соток. Султан чудував і тїшив ся богатством і величавостию палати. Лиш він один міг рівнати ся під взглядом богатства зі своїм зятем. В часї бенкету пригравала на ріжних інструментах найславнійша в цілім Царгороді музика. Найзнаменитші сьпіваки осьпівували красу і чесноти Зулїми. Скоро минув сей день на забавах і танцях. Султан працюючись зі своєю дорогою донькою сказав єї нишком: „Нині не потрібуєш бояти ся нічого. Твій жених не зчезне так, як тамті попередні. Зулїма зітхнула тяжко і сказала: „О коби Господь Бог не допустив до того“. Єї бажанє сповнило ся, бо жили дуже щасливо і без клопоту. Султан поважав дуже Омара, та нераз радив ся єго в ріжних справах державних. Через своє розумне поведєнє і доброту з'єднав собі Омар небавом любов цїлого народу. Він дбав про всіх та передовсім спомагав бідних. Задля сего народ назвав єго палату „Замок помочи“.

X.

Досвід говорить, що на сьвітї не ма нічо вічного. Се небавом справдило ся на Омарі.

Чародїй Ервін жив через цїлий той час при помочи чародїйних заклять дуже весело. Так само, як запанував над водяними духами, в подібний спосіб змусив духів огню до послуху. Коли одного разу пригадав собі о перстени і чародїйній рожі, закликав до себе огняних духів і запитав ся їх, чи не міг би їх назад здобути. Сї відповіли єму, що се дуже трудна річ, бо они не мають такої великої сили, як духи воздушні або земскі. Тут насильства не можна ужити, хіба підступом і мудростию можна відзискати ті річи. Коли Ервін довідав ся, що Омар має сей перстєнь і чародїйну рожу і що одру-

жив ся з донькою султана, гарною Зулїмою дуже тим розгнівав ся і з великої розпуки закликав: „Ах! Сього злодія, сього обманця мушу я дістати. Коли его зловлю, то певно не вийде живий з моїх рук“. Духи огню старали ся ріжними способами привертнути Ервіна до веселости. Коли Ервін успокоїв ся, духи сказали ему, що Омар живе в великім щастю і розкошах, тому не потребує того перстень і держить его певно в скрини. Ервін дуже утішив ся тою новиною і хотячи з неї скористати, прикликав до себе духів водяних і казав їм занести ся в Царгород. В Царгородї питав ся чародій Ервін о Омарі. Всюди учув о нїм добрі річи, всюди хвалили люди Омара і віддавали ему честь. Се зовсім природно гнівало дуже Ервіна.

Ервін думав тепер лише над тим, в який спосіб міг би вкрасти перстень, чародійну рожу, палату і жінку Омара Зулїму. Одного разу, коли ішов улицею коло палати Омара, побачив гарну Зулїму, що стояла при вікні і вдихувала свіжий воздух. Ервін запалав до неї такою великою любовією і пристрастю, що постановив чимскорше єї вкрасти. Тому прикликав до себе огняних духів і радив ся їм, в який би то спосіб можна вкрасти Омарови перстень, чародійну рожу, палату і Зулїму. Від них довідав ся Ервін, що Омара нема в дома, бо поїхав на нольоване, з котрого верне доперва за кілька днів. Хотячи скористати з неприсутности Омара, Ервін постановив дійти до своєї ціли і то як найскорше.

XI.

На другий день прикликав Ервін до себе духів і казав їм припровадити собі гарного арабського

коня і десять невільників. Убрав ся в нову одѣж, сів на коня і поїхав зі своєю дружиною до палати Омара. Слугам своїм наказав, щоби уважали пильно на его прикази. Коли Ервін заїхав перед палату, зіскочив з коня і післав слугу, щоби сказав Омарови, що приїхав до него перський посол. Коли о тім довідала ся Зулїма, казала сказати послови, що Омар не може прийняти такого достойного гостя, бо поїхав на лови, з яких за кілка днів верне. Если посол зачекає на Омара, то она закличе его через осібного післанця. Один за слугу перебраний дух огняний сказав, що посол перський не має часу чекати на Омара, бо мусит вертати до своєї вітчизни. Гість просить лише о дозвіл відрисувати собі плян сеї величавої палати, бо краса сего замку розійшла ся по ціім сьвітї. Король перський, котрий про се довідав ся хоче збудувати і собі таку палату, але не має пляну її.

Зулїма, знаючи гречність і доброту свого мужа Омара, думала, що добре зробить, если сповнить просьбу посла. Тому післала до нього свого дворянина, щоби его закликал а службі наказала, щоби опроваджувала посла перського по цілій палатї. Ервін прийшовши до кімнати, в якій була Зулїма, був дуже гречний, поцілував її після східного звичаю в руку і перепрашав дуже, що перешкаджає її. Зулїма поводи́ла ся з ним рівнож ввічливо хоч прочувала якусь небезпеку. Коли вже перейшли всі комнати і хотїли іти до салї, в якій находила ся скриня з перстеном, начальник не хотїв її відчинити, говорячи, що має, такий приказ від Омара. Ервін, котрий держав в руцї лиш для ока нотатку сказав, що булоби сьмішним, еслиби не відрисував пляну зі всіх комнат. Через се наклонив начальника сторожі до того, що сей відчинив і сю кімнату. Як лише

Ервін перейшов поріг сейчас дав знак огняним духам. Двірські слуги зачали кричати: „горить, горить“. Тут і там було видко ясну полумінь, яка огортала цілий замок, хоч збудований з кришталу. Се ошуканство видумали духи навмисно. Всі двірські слуги зійшли са, щоби гасити огонь. Начальник сторожі лишив Ервіна самого. Як лише він віддалив ся, Ервін відчинив скриночку, забрав перстень і інші дорожчівности. Зі своїми слугами загасив огонь, через що зеднав собі славу і честь.

Довершивши сього діла, покинув Ервін палату Омара і поїхав за місто. Коли попращав ся зі своїми слугами то є з огняними духами приїхав до одного села. Чекав аж стемніє, щоби лекше довершити свої злочинні заміри а Омара зробити нещасливим.

Коли вже стемніло ся, Ервін прикликав до себе при помочи сего перстеня земских духів. Они сейчас явили ся і сказали: „Чого хочеш від нас вікчемний злодію“. Ервін відповів: „Перенесіть сейчас цілу палату Омара зі всім, що є в середині в далекі але урожайні краї африканські“. Духи земські розгнівались дуже на такий приказ і з грозьбою відповіли ему: „Тепер мусимо тебе слухати, але памятай, що небавом прийде час, в яким твоє печесне жите одержить відповідну кару“. Ервін прикликав також духів огню та сказав до них: „Перенесіть цілу двірську службу на пустиню африканську Нубію“. Покоївка Зуліми збудившись зі сну перестрашила ся глибокою тишиною, котра панувала в цілій палаті. Та ще більше перелякалась она, коли зглянувши крізь вікно побачила, що знаходить ся в якійсь безлюдній та пустій околиці. Не могучи собі се вяснити покоївка побігла до Зуліми і оповіла єї все, що бачила і що в палаті не ма ні одної душі.

крім них. Коли так обоє розмавляли, нараз прийшов Ервін і поздоровив єї дуже ввічливо. Зулїма зглянула на нього з обридженєм, утіла з покоївкою до другої кімнати і замкнула двері на ключ.

Покиньмо тепер Ервіна а вернім ся до Омара.

ХІІ.

Саме тої ночі, коли Ервін украв замок Омара і єго жінку Зулїму зі всіми дворянами, султан не могучи спати встав, щоби оглянути палату, в котрій жили єго найдорожші діти то є Зулїма і Омар. Однак дуже счудував ся, коли побачив пусте місце, на котрім ще недавно стояв замок. Хоч протер собі кілька разів очі, мимо того бачив перед собою лиш пустий простір. Здивований сею подією післав свого найліпшого слугу на місце, де передтим стояв величавий замок, щоби подивив ся, що такого стало ся. Дворянин вернув пебавом перестрашений і сказав, що палата Омара щезла без слїду і ніхто не знає, де подїла ся. В палаті султана повстало велике замішанє. Султан окликав всіх міністрів на раду, щоби почути їх гадку про сю подію. Великий везир, котрий дуже гнівав ся на Омара, бо думав, що сей відібрав житє єго синова, який мав одружити ся з Зулїмою в великім гніві сказав: „Омар є лише нікчемним чародїєм, шукав лише за славою і богатством, але тепер єго злочинне чародїйство викрило ся“. Такими бесїдами удало ся єму розгнївати проти Омара султана і всіх міністрів так, що султан приказав начальникови прибічної сторожі шукати Омара і живого або мертвого принести перед себе. Начальник хоч з неохотою мусїв сповнити приказ свого володїтеля. Взяв зі собою жовнірів і поїхав в ту сторону, де Омар перебував на довах.

Небавом стрінули єго. Омар прочував вже на польованю, що в дому підчас єго неприсутности мусіло щось надзвичайного стати ся. Тому покинув товаришів і чимскорше спішив домів. По дорозі побачив начальника з жовнірами. Дуже тим утішив ся і вишитував ся начальника, що чувати в містї, чи всі здорові і що робить єго найдорожша жена Зулїма. Начальник побачивши Омара дуже утішив ся та забув о своїм обовязку. Дперва, коли Омар вимовив імя Зулїми, пригадав собі строгий приказ султана і з великим сумом та жалем сказав: „В дома нема нічо доброго, бо султан післав мене, щоб я тебе зловив а я рад не рад мушу сповнити приказ свого пана“.

Омар, котрий не знав, чим провинив ся перед султаном запитав ся з цікавостію, що є причиною єго увязнення. Начальник відповів єму, що сам довідає ся о тїм, коли стане перед лицем султана. Омар віддав жовніром свою збрую. Окружений сторожію прибув до Царгороду і станув уперед султаном. Султан глянув на нього гнівно, завів до вікна і сказав: „Де є твій чародійний замок і де моя найдорожша дочка Зулїма?“

Коли Омар побачив, що не було палати і найдорожшої жінки Зулїму заплакав гірко і з великого жалю та з туги за женою зімлів. Дперва по кількох годинах прийшов до себе. Найбільше ридав над втратою Зулїми. Але султан думав, що Омар удає лише свій жаль; сказав єму, щоби найдалше до трех днів найшов Зулїму, бо в противнім разі буде покараний смертію. Омар так дуже засмутив ся втратою Зулїми, що майже не стратив змислів. Желав собі смерти, бо думав, що вже не виратує ся з такої великої небезпеки.

Нешасте Омара збільшили ще сини великого везира і адмірала, які якраз тепер прийшли. Они говорили, що, коли вже були перед дверми кімнати Зуліми, нечаяно пірвав їх хтось і заніс в чужу країну а тепер та сама сила принесла їх до Царгороду. Великий везир і адмірал вщевняли султана, що Омар зачарував їх синів, які тепер через щасливий slučaj вернули назад, щоби покарати Омара.

Коли Омар в означенім речинци не привів Зуліму, султан дуже на нього розлютив ся і казав єго повісити на замковім подвірю. Вже позамикано брами палати, щоби єго повісити. Коли о тім довідали ся двірські слуги, дуже тим засмутили ся, бо Омар давав їм такі богаті дарунки, які не одержували ніколи від султана. Тому пішли до міста і звістили мешканцям, що султан засудив зовсім невинного Омара на смерть через повішене. Між народом повстало заворушене. Всі збігли ся під палату султана і зачали кричати, щоби увільнити Омара. Султан порадив ся зі своїми міністрами, прийшов перед палату і успокоїв розярений народ обітницею, що дає Омарови жите і свободу. Товпа успокоїла ся доперва тоді, коли начальник двірскої сторожі випустив Омара з в'язниці. Всі зачали радісно кричати і товпита ся до Омара.

XIII.

Омар не дуже тішив ся відансканою свободою. Сум і жаль, який давив єго по втраті найдорожшої жени Зуліми нігде не давав єму спокою. Оминав людий та шукав свободного місця, щоби плакати над втратою жени Зуліми. Тому покинув Царгород. Народ відпровадив єго за місто. Коли прийшов у ліс, сів в тіни дерев, та думав о своїй нещасній долі.

Нараз пригадав собі о чародійній рожі, яка вже не раз була ему в пригоді. З вдоволенем побачив що має її при собі. Небагом зявився перед ним князь воздушних духів Аріель і запитався, чого бажав. Омар сказав до него: „Чи знаєш о моїм нещастю, яке мене спіткало? Чи знаєш того нікчемного злодія, який украв мені при помочи перстень мою палату і найдоружшу жену Зулїму?“ Аріель відповів ему: „Знаю навіть більше від тебе. Чародій Ервін намовив твою жінку, щоби дозволила оглянути ему замок а відтак переніс его разом з Зулїмою в чужу країну“.

Омар подякував Аріелеви і запитався его, чи він не допоміг би ему відзискати Зулїму і все те, що Ервін украв. „Будь доброї гадки, сказав Аріель, духи земські слухають Ервіна неохотно і лише через сей перстень повинують ся ему. Они бажать як найскорше увільнити ся з під его ярма. Если хочеш, то я перенесу тебе там, де Ервін держить Зулїму. Тепер ти повинен усильно старати ся, як найскорше відзискати те, що ти через свою необережність стратив“.

Під впливом сеї ради Омар цілком змінив ся. Надія і відвага вступили в его зболіле серце. Дух заніс его близько палати, в котрій мешкала Зулїма. Омар казав духови принести собі убрание жebraка. Коли убрав ся, дух перемінив его так, що навіть рідний батько не пізнав би его. Відтак пішов до свого замку. Коли побачив Зулїму, як она заливала ся гіркими сльозами, заплакав і собі з жалю та туги. Коли попросив її о милостиню, Зулїма дала ему золотий гріш і по тихо сказала: „Помоли ся добрий старче, щоби я як найскорше увільнилась від сей нужди“. „Так, так, відповів Омар, я власне

хочу се зробити. Впевняю вас, що не довго буде тревати ваша нужда. Ваше бажанє небавом сповнить ся“. Зулїма здивувала ся такою бесїдою старця і зітхнувши глибоко сказала: „Як би твої слова сповнили ся, то я б дала тобі тільки грошей, що ти не потребував би дальше ходити на жєбри. Омар впевнював, що так стане ся і просив лише, щоби дозволила єму поговорити з нею лише в чотири очи. Коли она на се згодила ся, сказав тихо: „Знаю ціле ваше нещастє і єго причини. Хоч ви сумніваєте ся о правді моїх слів, то мимо того ще раз скажу вам, що поможу вам в вашій бїді та нуждї. Зулїма змірила єго від віг до голови і сказала: „Прийди нинї в ночи на те саме місце. Моя покоївка приведе тебе до мене. Тодї оповіси менї ратунок а єсли він буде добрий, то я тебе за се надгороджу.“

Омар пішов поволи в куці. Там чекав аж стемнїє ся, щоби увільнити свою найдорожшу Зулїму з під ярма Ервіна.

Коли на дворї потемнїло, Омар закликав до себе воздушного духа, щоби нарадити ся з ним в який спосіб міг би відискати перстєнь, при помочи котрого міг би увільнити свою найдорожшу Зулїму з під ярма Ервіна. Арієль сказав єму так: „Як довго чародїй Ервін має сей перстєнь, то нїяка сила не зробить єму нічого, бо хотяйби ми єго кинули між млинські колеса, то онїб скорше трїсли а єму не зробили би нічого злого. Крім того він носить сей перстєнь завсїгда на пальци. Хиба підступом можна єго відобрати. Найліпше після мєєї гадки булоби упоїти Ервіна вином. Коли він уне ся, здїймемо єму перстєнь а з Ервіном зробимо, що схочемо“.

Омар запитав ся духа, котре вино Ервін найліпше любить. Коли Арієль сказав, що Ервін не ли-

ше калябрийське вино, Омар казав єму сейчас єго принести а також усипляючого порошку.

Аріель приніс все, чого бажав Омар, пожелав єму щастя і віддалив ся.

Коли вже цілком потемніло, Омар взяв вино та усипляючий порошок і пішов на умовлене місце. Коли прийшов під вікно кімнати, в котрій спала Зулїма зачав кашляти, щоби она збудила ся. Коли Зулїма почула кашель Омара казала покоївці заклика-ти єго до себе. Коли Омар ставув перед Зулїмою, ся так до нього промовила: „Чи ще і тепер, добрий старче віриш в те, що виратувш мене з сей нужди? Чи увільниш мене з під ярма сего зненавидженого злочинного чародія?“ Омар сказав на те осьяк: „Є-сли лише Ви, гарна королівно схочете робити те, що я вам прикажу, то небавом будете свободні. Наперед мусити змінити своє поступованє з Ервіном, мусити удавати, що єго любите а Омара ненавидете. Відтак старайте ся наклонити єго до того, щоби напив ся з вами вина, яке я вам приніс в тих фляшках. Коли він випіє кілька шклянок, тоді досипте до єго шклянки сей порошок а він на певно незадовго упе ся і піде спати. Тоді дайте мені через вікно знак а я сейчас прийду і поможу вам увільнити ся з єго ярма і вернути назад до Царгороду“. Зулїма дуже утішила ся сею бесідою старця і сказала: „О Боже милосерний! Колиб те підприємте удало ся, то я була би тобі до самої смерти вдячна“. Він знова запевнив єї, що єсли она буде єму помагати, то заміри мусять здійснити ся. Зулїма сказала, що зробить все, що буде в єї силі. Омар положив вино і усипляючий порошок на стіл і сказав: „Прошу вас, ласкава царівно зробити все, що я вам приказав, бо лише в той спосіб можна

побідити Ервіна“. Зуліма ще раз запевнила его, що всі его прикази точно вповнить. Омар пожелав єї щастя в довершеню намірів і пішов в куші.

XIV.

Як лише настав день, Зуліма убрала ся в гарну одержу і чекала на чародія Ервіна. Він небавом прийшов. Зуліма вийшла ему на зустріч і так витала: „Мій найдорожший приятелю! Серце моє! Дотепер була я дурна, щом відкидувала твої просьби. Тепер я вже опам'ятала ся. Підчас твоєї неприсутности я бояла ся, щоби тобі що злого не стало ся. Я знаю що ти мене дуже любиш, тому і я рішила полюбити тебе, щоби при тобі мій найдорожший скарбе перевести житє в забавах та щастю. Сподію ся, що, если мене ти щиро любиш, то будеш мені осолуджувати моє житє“.

Ервінови з радости мало серце не пукло. Впевняв Зуліму, що буде для неї, найдорожшої ему людини на цілім сьвіті, невільником. Чого она лиш забажає, все радо сповнить. Зуліма сказала: „Тепер хочу спробувати, чи ви сказали правду. Жадаю від тебе доказу, який на мою думку не буде трудний а який злучить наші серця взаїмною любовію. Вже від молодости любила я дуже вино, яке яко донька султана могла я кождої хвилі дістати. Омар також позваляв мені пити а нераз ще і сам припрошував. Тому надію ся, що твоя любов дорівнає любви Омара“.

Ервін з радостию відповів, що і він є великим прихильником вина і не бажає більше випити за єї здоровле, як лише кілька шклянок. „Моїй покоївці, сказала Зуліма, казала я принести собі кілька фля-

шок калябрийського вина". Се вино я найліпше люблю", — відповів урадований Ервін. Вино вже стояло на столі та не було чим пити. Коли Ервін пішов по чарки, Зуліма випила скоро сей порошок, який дав єї Омар, щоби не впити ся. Коли Ервін вернув з чарками, Зуліма наляла вина. Ервін пив одну чарку за другою і небавом упив ся. Коли се побачила Зуліма, наповнила чарки, взяла одну і сказала: „На наше весіле“. Від так всипала до чарки Ервіна успляючий порошок. Коли Ервін випив ще сю чарку вина, упив ся вже цілковито і упав на землю. Зуліма зачала єго тягнути за волосє і бороду, щоби перекопати ся, чи він нічого не памятає. Відтак дала знак хусткою через вікно Омарови, який чекав під вікном. Омар сейчас прийшов в кімнату, де лежав Ервін і попросив Зуліму, щоби лишила єго на якийсь час самого. Зуліма сейчас вийшла на двір.

Омар стягнув Ервинови з пальця перстень і закликав при помочи сего перстєня духів. Коли они запитали ся, чого хоче, сказав: „Відберіть тому злодієви житє“. В одну мить шірвали духи Ервіна і рознесли єго на чотири сторони сьвіта.

При помочи перстєня привернув Омар свій давний вигляд. Духам земским казав принести всіх слуг назад до палати а в слідуєчу ніч занести замок тихо до Царгороду і на тім самим місци поставити. Відтак закликав свою жінку до себе, яка єго дуже сердечно витала. Зуліма питала ся єго о старого жебрака, якого хотіла нагородити за те, що поміг єї увільнити ся з під Ервіна. Омар сказав єї, що то він сам перебрав ся за того жебрака. Але Зуліма не хотіла єму вірити. Дперва, коли Омар повторив єї цілу розмову пізнала, що се дійсно був

Омар. Слуги дуже утішили ся, коли побачили свого пана. В вечер відбув ся великий бенкет.

Хто зможе описати радість Зуліми, коли глянувши на другий день крізь вікно побачила, що є в своїм ріднім місті. Султан дуже тішав ся, коли побачив замок. Встав чимскорше і пішов привитати свої діти. Зуліма вийшла ему на зустріч, привитала его дуже ввічливо і розповіла ему цілу подію з чародієм Ервіном.

Ледви скінчила свою бесіду, надійшов Омар. Побачивши султана упав перед ним на коліна, але султан підніс его і благав о прощєне.

Омар жив ще довгі літа з Зулімою в великім щастю. Народ любив его дуже. Султан питав ся его о раду в пайважнійших справах. По смерти свого теста народ вибрав его на султана.

К І Н Е Ц Ь.

ЧИСЛО 20.
ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
В СКРЕНТОН, ПА.

I.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

Як мене вибирали дружбою.

II.

Цісарський соловій.

1914.
З УНІВЕРСАЛЬНОЇ ДРУКАРНІ
(UNIVERSAL PRINTING CO.)
SCRANTON, - - PA.

ЯК МЕНЕ ВИБИРАЛИ ДРУЖБОЮ.

За молодих літ я гуляка був не аби який. Було як почую музику яку небудь, то не всиджу, хочби мене каменем приложив, така кортячка бере за ноги, аж сверблять, аж самі скачуть. А музика хай буде яка небудь, смичкова, чи дута, фортеп'ян, цимбали, гітара... колиб лише у такт, щоб ноги не плентались.

Я танцював як вихор, перетанцьовував одну за другою і тих, що гуляють мов вітрець легонько, і тих що люблять "нести ся"*) себто ділим своїм легеньким тілом звисають на руці танцюриста — мені байдуже, я все однако одну чергу перетанцюю не перебіраючи, лечу мов метелик від одної головки капусти до другої..

Мене за те любили і радо зі мною танцювали, а я був пожаданою людиною там, де танцювали.

Любили танцювати зі мною не за те, щоб я був дуже гарний з лиця. Не хвалюсь я був такий собі, що мовляв малювати не було що, але фіякерський кінь від такого лиця не сполопить ся. Але я мав всі прикмети на доброго танцюриста: 1) я танцював невтомимо, 2) не пригортав надто дівчат до себе, 3) не наступав на ноги, 4) не обривав тансеркам хвостів, на які тоді була мода, 5) не падав.

То взаїмне відношене, що я любив танцювати, а

*) вважайте, що тут не про курок говорить ся.

мене любили там де танцюють, спричинило, що я не минав okazji, де можна було потанцювати.

Оттак одних вакацій сиджу собі у моїх свояків на селі, та вже не знаю що робити. Навкучилось і по лісі блукати і читати, і я трохи не занудив ся. Аж ось місцевий вчитель запрошує мене на весіля на друге село... Весіля таке, що не треба окремих запрошень, де приймуть кожного хто хоче, аби лише як так був одягнений. Впрочім він (вчитель) впровадить мене гак і своїми двома свояками академіками, які саме у його гостювали.

Ну гаразд! Ідемо. Та ще як їдемо: простим возом вистеленим добре гороховянкою на чотири місця окріч візника.

У того учителя були добрі коні, бо мав ся гарно і посідав яких 50 моргів ґрунту.

Умовленого дня поступили по мене, їдемо їдемо полями з яких пахне свіжою стернею. Ізкате збіже стоїть в полукинках, а усяке зїля, яке росло сподом і немогло без сонця розвивати ся, тепер має волю, бо воров вступив ся. Вонозеленїє, розцвітає ся, пахне. На сіножатах росте отава, в зеленому лісі птичка щебече. По межах стоїть чепіргатий полин і такого цвіту, що й незлічиш, не стямиш, як усе те називає ся. Бороздами бігають куропатви та перепелиці, спюх схопить та побіжить одної гони та опять в борозду. Усюди

весело, і нам весело теж. Переїхали так трохи тай співати захотілось. Співаємо одну пісню за другою, а голос наш розходить ся далеко, відбиваєть ся по балках, лісах, та яругах, могутно, нераз і сьмішно....

У тому селі, де було весіля був парохом старенький сивий сьвященик, який нащому вчителеві свояком приходив ся. Там ми і заїхали.

На весіля ми трохи будім то припізнили ся, бо вже пішли в церкву до сльобу. Та хоч та передсльобна церемонія важна для сих, що женять ся, для нас гостей не представляла ніякого інтересу. Кождий з нас таке бачив, як треба довго ждати на нашу молоду, як відтак клякають під благословення, як при тім поплакують, цілують ся, як дружечки заєдно мають щось поправляти панні молодій на вбраню. То кождий знав те з того часу, коли був такий дурненький, що його й те цікавило.

А тож для нас здавало ся, що ми приїхали як раз в пору.

Та я зразу, як йно розглянув ся в ситуації на попівстві, зміркував якусь констернацію. Усі ходили з кута в кут щось між собою пошептуючи.

Відтак і наш вчитель втягнув мене у сю тайну і радив ся мене посполу з другими, що в такім випадку робити.

— От клопіт, каже наш вчитель, приїхали будім

то на весілля, а може прийдець ся похорон справляти...

— Не вже-ж? кажу, — певно молода занедужала? Таке тепер на сьвіті. Дівчина молода, а немічна з блідницею задавненою, й ще лялькою бавити ся, а тут заміж шлють. та ще й шнурівкою так стягнуть, що оmlіває.

І я став виговорювати на негигієнічне виховуване дівчат, хоч з усього я тоді лиш тільки розумів, що ненавидів шнурівок.

Вчитель нетерпеливив ся моїм викладом тай перебив мені так:

— Що ви балакаєте! Молода має 26 літ як раз, росте як сосна, сильна як хлоп, розросла як верба, а румяна мов бурак. і шнурівку вбирає хіба раз на рік і то найширший No....

Я поміркував, що мій виклад о жіночій гігієні ні пришити ні прилатати, та щоб поправити ситуацію я кажу весело:

— Коли так, то чого мене лякаєте похороном. Танцюємо тай годі!

— Коли мені не дасьте до слова прийти, а тут небезпека така, що Господи!

Мені здавало ся, що він кризь сльози говорить:

— Мій свояк, а син наймолодший отця залюбив ся на смерть в панні молодій. Та родичі не хотіли до того допустити, бо вона старша від його. Їй трафіло

ся вийти заміж за другого, бо нашому ще йно 19 літ. Хлопець в розпуді. Він заповів, що з хвилику, як в церкві проспівують: “Линкуй Ісаїє.....! він собі таракне в лоб.... Мати ще нічого не знав, а бідний батько ходить безрадний, аж жаль дивити ся.

— Як він так заповів, то певно того не зробить..

— Як не зробить! ви послушайте: узяв фузію, зачинив ся в школі, поклавсь на постели і жде хвилі... Господи сьвятий ратуй!

— А довго ще до Ісаїї? — питаю.

— Ще йно в церкву пішли. Вінчати буде її свояк, а його ще нема...

— А школа далеко з відсіля?

— Йно через улицю.

— Гаразд! кажу, якось порадимо. Змобілізуємо варту, здобудемо кріпость приступом, ворога розброїмо... Хлопці ферґатерунґ, кажу до моїх товаришів.

Зібрали ся усі, я їх вивів за хату і в одну мить склав цілий плян облоги.

Ми побігли під школу, обійшли другим боком поміж кропиву і соняшники, зайшли в сїни і стали під дверима, за якими, як йно заликує Ісаїя мав гримнути вистріл і молоде розлюблене серце мало перестати жити, а нещаслива любовю мучена душа мала полетїти “ідїже ність болїзни,ні печалині любовного воздыханія.” Я оглянув двері оком знатока. Вони були дубові

на бігунах, а місто замка була із середини звичай-
ненька заціпка.

Я оглянув ся на мою армію. Між ними був ще
один священик молодий, зять місцевого пароха, який
прилучив ся як капелян-доброволець до нашого по-
ходу.

— Я виважу двері сам, а ви скочіть в середину,
відбирайте фузію, а тоді хай стріляє ся ковбасою —
прошептав я.

— Не легка річ такі двері виважити....

Та я в мить оцінив їх силу. Вони не домикали ся
горою, значить, що їх можна з бігунів виважити. Я у-
зяв двері обіруч за кріпкі, підважив коліном під тибель,
запер ся і в один мент двері вискочили з бігунів, гачок
лупнув і я шпурнув дверми на сїни, а в ту хвилю мої
товариші вскочили до середини та заки залюблений
молодець оглянув ся, вже сьвященик держав фузію
в руці. Хлопець скочив з постелі відбирати, та сьвяще-
ник втікав на двір що сили. Другі придержали недо-
вареного самовбійника.

Ми побідили. Однак без пригоди не обійшло ся.
Сьвященик не зміркував висоти дверей і втікаючи
таракнув лобом у одвірок, аж трохи не впав. На чолі
набігла здоровенна дуля.

Він приступив до мене, стиснув мені руку і ска-
зав сердечно:

--- Дуже вам дякую!

Я мав погану привычку говорити, коли мені хто дякував, “прошу на другий раз.”

І тепер в розгарі тої борби я не здержав язика і ляпнув:

— Прошу на другий раз.

Щастє, що слова моєї чемности товариської прогомніли безслідно, і ніхто їх не завважив.

В тій хвилі донеслись в церкви могутні слова кількох дяків: “Ликуй Ісаїє і пророче...”

Та Ісаїя не був тепер нікому грізний. Адоніс був в добрих руках, наш вчитель на успоковне став його ганьбити дурнем, жовтодзьобом і т. и.

Моя місня була сповнена і я міг сказати моїй варті абтретен! пуцувати ся!

.Люди виходили з церкви гурмою, музики заграли марша і “весіля” пішло ід хаті. Передом йшла молода нара: пан молодий в рандзі постенфірера жандармерії машерував військовим кроком, побіч його панна молода, далі старостини з старостами, дружби з друзками і т. д.

Для мене таке весіля не представляло великого інтересу але і я пішов під руку з моїми товаришами за людьми. Хата була густо замаєна. Вона була стара, під соломною, перед хатою маленький рундук. В середині були вже позаставлювані столи і гості стали сідати

до підвечірку. На першому місці засіли розуміє ся. паньство молоді.

Я завважав, що пан молодий був чогось невдово-лений. Він сидів трохи боком до своєї жінки і від ча-су до часу липнув на неї сердито оком. Я уявив собі, що він так само дивить ся на арештантів, яких ескор-тує.

Ми посідали собі прп бічним столику і обсервува-ли, поки підвечірок не скінчив ся.

Я спитав принагідно дружбн, де будемо танцюва-ти, і довідав ся, що у тій самій кімнаті, з якої зараз мали повиносити столи і попрятати. Я змірив “салю” оком на метри квадратні, тай їно рукою махнув. Ком-ната була маленька. Шкода, що я сюди телепав ся, що мобілізував армію, здобував фортецю, перепиняв са-мовбійство, тепер треба бездільно перекуняти цілу ніч і вертати даремнісенько — шкода!

Гості повиходили на двір, в кімнаті стали пря-тати, я вийшов з моїми товаришами на рундук і посі-дали на лавці. На протн нас сиділа дуже обємиста, так сказатиб в візантійським стилю збудована, старостина. На дворі смеркало ся. По селу заходила мрака, лунав гомін, деєь колись загавкала собака так собі від не-хочу, мов за панщину. На сході сонця показало ся велике сяєво. За сям викотив ся червовий, великий

мов млиновеє коло місяць. Чудовий вечір. Я задумався, полинув кудись гадками, що й забув, де я саме. Пані старостина розпочала розмову з моїми товаришами. Вони оба були Буковинці, які перший раз заїхали за Дністер “на польське”. Розмова велась по польськи. А вже-ж звісно як Буковинці по польськи говорять. Я зачув таку фразу мого товариша: “Я не годзен пані теґосказаць...” Пішов я товаришеви на підмогу і сказав якусь фразу язиком Міцкевича... Се звернуло на мене увагу старостини. Покинула тортурувати Буковинця і балакала зі мною. Вона багато читала романів і ми завели бесіду про літературу. Я висказав їй у вічі мій подив на її знане. Цим взяв я її за серце і вона каже:

— Коли я на вас дивлюсь, то гадаю собі, що ви є пан Н. мій дуже добрий знакомий, незвичайно осьвічена людина, яка вмерла тому два роки. На те я:

— Я дуже радію, що пані добродійка звернула на мене увагу, радію, що я подібний до людини осьвіченої, у тому лише біда, що я ще жию...

Її се дуже подобало ся. не знаю чому, і ми були би собі так довгенько побалакали, як би не прийшов якийсь весільний функціонер і не попросив пані до польонеса, якого саме музика ладилась грати.

Пані встала з маєстатичною повагою, взяла в

руку платок носовий і подала панови руку, а на відході сказала мені ласкаво:

— А ви не танцюєте?

Я щось замуркотів під носом, устав, та лише пані замішалась між людей, я сів опять. Яке мені діло до польонеса, і я заняв “становище вижидаюче.”

А тим часом музика вдарили модного тоді “польонеса” Огіньського. Слухаю, та бо то музика не аби яка. Вчені шельми, грають з нот, а с їх шестеро старозавітних музикантів. Та що мені з того. Коли комната маленька і нічого на те не вдію, бож стін не годен порозпирати. Музика грає, йдуть дрипцяють пари за парою вихилясом та викрутасом, зайшли аж до сїней, вертають назад, а тут нема куди розкрутити ся. Я вже лихий і рішаю ся не танцювати в такій будці.

Скінчив ся польонес. Пані старостина сіла опять на своє місце в холодочку. Вона обтирає зіпріле, товсте лице платком і важко дихає.

— Панове не танцювали — питає Буковинців.

— Ми не годні, не знамо теґо таньца.

Тепер заграли вальса. Еге-ж, коби так було трохи більше місця. Дивлюсь ніхто не танцює.

— Ну, зелена Буковино, кажу до товаришів: антрентен, витягай, мой, ноги, бо до рапорту!

Хопив я першу дівчину з краю... А тоді ще бо-

стонів не було, що то мовляв сметана на голові сїла би ся. То був валець, який танцювало ся вихром. Пішов і я вихром, як розженусь, як не зачіплю полою анґлеза макітри з якимсь цвїтком, що стояв на вікні... Нещастє! Макітра розбила ся, бідна цвїтка склонила сумно зимну головку під стїною... Я трохи збентежив ся. Зараз кинулись дружби прятати... Гадав я, що цим припадком збентежать ся і другі. Куди пак! Це додає усім більшої охоти. Пустили ся пари, тручались, надоптували собі ноги, обривали паням хвости і фальбани.... А я виміркувавши добре географію танцювального терену, вимінаю усі небезпеки і карамболі, пливу попід стїни щасливо і безжурно. І дівчина мені дісталась як перце... За вальсом пішли другі танці, аж прийшло до кадриля. Я танцюю з тою чорнобривою дружкою. Аранжує одея дружба. Та він вмів лише першу фігуру. Другу якось полатав другий дружба... До третьої не було вже кому запорядити.

Тодїто я нагадав собі з воєнної історії, як то оден тамбор повів цілу компанію до приступу, і я виступив на перед та скомандував: з відси пані, з відси панове!... Усі мені підчинили ся. Я вивів дуже дотепно усі фігури кадриля. Зі шестою я повів усіх на двір, щоб при тім проходили ся... Усі були вдоволені.

При мазурі то вже оба дружби віддали мені булаву добровільно.

Я танцював з молодого і мав нагоду переконати ся, що мої недавні виклади про жіночу гігієну були найбільшим абсурдом в світі... Тепер ступав я по пецблях весільної гіврархії гігантними шагами. Я обняв в свої руки усі танці. Між жіноцтвом я не перебирав. Буковинцям не давав спокою, заєдно підгоняв... Оба дружби пішли в кут. Народ так розвеселив ся, що й груба старостина розрішилась піти зі мною одну "туру" польки. Вона була з тих, що любила "нести ся", і тому я її довго не мучив, а пустив ся далі з чорнобривою дружкою.

Танцювали ми пізно в ніч, аж дружба шепнув мені, що до вечері час. Я приказав польонеса і ми вийшли усі на двір ід стодолі, де були заставлені столи.

На небі стояла чудова ніч. Місяць світив високо-ясно мов у день.. Ми йшли помежи возами... На нас дивились цікаво коні, що хрупали свій овес. Одна коняка вдарила мою товаришку кометою по лиця...

Та це минуло ся. Гості позасідали за столом. За паном молодим треба було шукати. Він не танцював, і відай що задрімав десь у кутику. Я поставив музику в куті, щоб була під рукою.

Вечера була знаменита. Варив двірський кухар. Я сторощив курку смажену і був ситий. Товариші не дармували те-ж, бо ми таки зголодніля. Пан дружба,

по званію писар з поблязького суду повітового для розбавлення гостей хотів показатись своїм тенориком настроїв музику і став сьпівати: шумфом Йодли на гурщице.... З висшими тонами не міг собі дати ради. Пісня вірвала ся. Наступила констернація. Щоб вийти з того якось, дружба признав ся, що узяв за високо.

Тоді я став йому в пригоді. Я підставив йому столець тай кажу:

— От сїдайте пане дружбо, будете о цілу скалю низше.

Через те затерло ся дурне вражінє. Усі засьміяли ся. Тоді я заокупував для себе музику. Ми стали висьпівувати всїляких пісеньок під музику.

Настала загальна радість і веселіє.

Тоді устав оден староста і підніє мое здоров'є..

—Ігі! гадаю, вдурів чоловік, за молодят забув. Слухаю, і сам не вірю. Розбавлений пан предкладає гостям “нагле внесене”, щоб мене обрати дружбою...

Я стараюсь протестувати, застерігаю ся. прошу о голос “що до фформального” — мене не слухають. обирають через аклямацію дружбою, а властиві дружби саджають на столець і підносять в гору. Від крику, плесканя рук, менї голова закрутила ся “дякую за честь” і приймаю уряд. Роблю поважну міну і сїдаю при столї. Треба було щось сказати. Дзвоню в шклянку і зачинаю говорити:

«Презацні матрони, шляхетно уроджені панове, панни і кавалери!

Їдуть хвилі в житю чоловіка, ба навіть в житю цілих народів. коли чоловік забуває, чим він є, і де знаходить ся, відриває ся від свого положеня і гонить душою в простори інших світів понад облаки, похід небеса, почуває себе щасливим і свободним. Такі хвилі мають незавидно місце, коли два любячі ся серця лучать ся нерозривним, традицією, релігією, звичаєм, правом освяченням вензлом малженским. Ми тепер таку хвилю переживаємо. Ото презацний князь нинішнього торжества пан молодий по довгим шуканю знайшов кохаче серце, котре од создания міра було йому призначене, полюбив его милостію правдивою, питною, внеслою, милостію безграничною, а нам припало в уділі то щастє, бути свідками і учасниками того щастя, брати участь в тих годах, в тій новожитній Кані галилейській.

Мені здає ся, що не помилю ся, коли скажу, що то надмірне щастє, та благість, в якій беремо участь дала асулт забутя презацному і шляхетне уродженому пану старості нинішньої Кані галилейської, яко в писанії святім писано єсть, що перший гоаст, который принадлежав незаперечно шляхотно уродженим паньству молодим достав ся незаслужено мені. Ото-ж я, щоби тую помилку ісправити звертаю до мене заа-

дресований тост нана старости на адресу паньства молодих. Звертаю его з упрейністю і без жалю, звертаю його стократно і кінчу з глибини серця моєго:

Паньство молоді нехай живуть довгі, довгі літа. До тебе звертаю ся найперше шляхотний королю нинішної Кани галилейскої!....

Пан молодий, якій до сеї хвилі сидів зажурений і не обзивав ся, був тепер вдоволений аванзом на короля. Він всьміхнув ся і радів так, як колиб арештований злочинець признав ся йому до злочину. Він тротив жінку ліктем і став щось любязно шептати, а з осягнувши такий несподіваний ефект говорив далі:

“Будь щасливий королю, і шануй неограниченою любовію той дорогоцінний клейнод, которий для тебе призначили небеса. Шануй его з почитенієм і умиленієм, бо тебе одного вибрало провидініє, щоб ту дорогоцінність посісти. Ніхто, лише ти оден маєш до того право, ти оден, ти, і ще раз ти!

А ти презацна королева нинішного торжества, презацна дочко отца твоего і матери твоея! Одплачуй ся почитенієм, милостію, і послушеньством малженским твому зацному малжонкови, памятай, яко св. апостол Павел написав в листі до царя Набуходонозара: Муж да будет глава жені, жена же да убоїт ся мужа своего. Будь ему підпорою в житю, а утішителькою в тросках,

бо яко стоїть написано: муж піддерживаєт оден уго дому, а жена три.

Яко Господь Бог рекл в раю: не добре всть бити чоловікови одному — сотворім єму чоловічецу. І тако бисть. Жено! із ребра мужа твоего повсталась, як муж заснув. А ребро є пуклером і тарчою души, тако і тобі подобаєт бити пуклером і тарчею малжонкови твому.

А коли так жити будете, то благословеніє стократне зійде на вас аж до десятого колїна. Потомство ваше наповнит євіт, яко пісок моря.

Паньство молоді нехай живють, многая літа!”

Я скінчив і сїв, та так лопнув колїном до ноги стола, що аж євічки в очах замиготїли. Я мимоволї єкрикнув: “а чортп-б вас взяли!”

На щастє мїй стон приглушили рукоплєсканїя і вївати. Пан молодий стиснув менї через стїл руку, панна молода всьміхнула ся, а старости і молодь давай цілуватись зі мною.

Моя перша знакомість т. є. панї старостина сказала голосно:

— Такий дружба, то розумію!

А я тимчасом потирав під столом потовчене колїно. Менї прийшла на гадку така рефлексия:

“Хто має виголошувати тоаст, нехай вважає на ногу стола, бо місто сказати: многая літа, може крикнути: а чорти би вас взяли!”

Як мені в коліні полехчало, я приказав музиці заграти марша і гості встали від стола. Ми пішли пройти ся по огороді. Я йшов під крильце з чорнобровою дружкою. Любенько ми розмовляли, аж гут вийшов із за дерева якийсь панок в короткій маринарці і високих чоботах, представив ся мені і каже:

— Я чув, що нан добродій юрист. Користаю з нагоди і прошу мені порадити в такому случаю:

Мій сусід і приятель залюбивсь в одній панночці і заручив ся з нею. Ладить ся до весіля, лише треба було деякі формальности залагодити. Отож мій приятель лагодячись до весіля купив собі льошку. Вія жив по кавалерски, тому не міг її держати у себе лише дав на вихуванє до свого будучого тестя... І що-ж ви скажете?

Льошка зараз по році мала дванайцятєро молодих. Таке то ладне було, як мальоване...

А знову коло тестя мешкав сусід в другім ревірі лісовім, бо той тесть був лісничим. Їх ревіри межували з собою. Той сусід копав керницю у себе. Не закрив керничної ями. Льошка вийшла з своїм потомством на прогульку, поросята попадали в яму і позабивали ся.

Мені би треба знати: чи і хто повинен позивати. Бо що відшкодованє належить ся, то чейже двох думок не може бути...

Щож я мав робити? Крім права римського канонічного і німецького я ще не вмів більш нічого.

Я узяв мого принагідного клієнта під руку. під другу держав я дружку чорнобриву і ми пішли стежкою. Я розпочав інтерпретувати даний случай так:

Ся справа вже давно рішена в користь вашого сусіда. Бо так: поросята то є природний овоч льошки. Овоч як приріст річи стосує ся до річи головної, чия вона, тому належать і овочі. Того погляду придержували ся усї юридичні поваги в Римі як Палініян, Ульпіян, Себастіян і инші. Вправді Модестіян був одмінної гадки але в публичній диспуті на форум римським переконав його різкими аргументами претор і він дав переконатися. Такий погляд перейшов відтак до права канонічного. Декретанія Граціяна у тім саме місци, яке не вважають вчені фальсифікатом наводять такий самий случай. На тій підставі папа римський Дезідерій VIII рішив справу таку самісеньку свого кардинала з подестою города Памфілії в полудневій Італії. Забув ще сказати вам, що в кодексі Юстініана є такий случай зі студнею, льошкою, судженою, тестем і поросятами дослівно занотований.

Противного погляду держались юристи арабські. Навіть по здобуттю Царгорода через Турків, муляти не хотіли свого погляду змінити. Но не задля того, що були противниками європейської цивілізації і юриспру-

денці. лише тому, що вони були після науки свого пророка фаталістами. Вони виходили з того погляду, що тій свині так було з роду написано, що не мати ме потіхи з свого першого потомства. Значить: як би були не потопили ся, то булиби їх зарізали на весіле, і чи сяк чи так не було їм призначено жити.

Доперва згодом погляд той змінив ся. Найвищий трибунал в Багдаді рішив навпаки анальоґічну справу в користь вашого сусіда. Кажу анальоґічний, бо там розходило ся о корову з телятами. Вам відано, що Магомет наказав не то їсти свинину своїм вірним, але їм не вільно було навіть такого слова вимовити.

Ви знаєте, добродію, що заки Володимир покинув поганьство, до його приходили репрезентанти різних конфесій, як Жиди з Хозарії, магомеданці, христіяни і намовляли його на свою віру. З першу йому припадала до вподоби віра Магомета, бо у його було якраз тільки жінок, як приписував Коран. Лише одно йому не подобалось: а то заказ питя вина і їда свинини. А наш равноапостольський князь любив вино, як і уся Русь і любив гишки і сьвіже підгорля. О тім виразно говорить Нестор в своїй літописи. Та стара традиція задержалась у Русинів до нинішнього дня з тою ріжницею, що місто вина це Русь пиво а хруні горівку і їдять виборчу ковбасу і гишки.

Та я вертаю до вашого сусіда. Він справу певно виграє, най тільки візьме собі адвоката....

А тепер ходіть гуляти...

І не ждучи на его “возраженіє” я помчав з мою дружкою ід хаті, де вже старозавітні характерники стріли свої іструменти.

Я розпорядив коломиїку з фігурами. Розглядаю ся аж і четверта пара. Недокінчений самовбивець, вистроєний у фрак став до танцю з панною молодю.

Я дуже з того радїв і виводив фігури на диво. Перегуляли ми до білого дня, а відтак потихеньки пішли на пошівство, де в stodолі ждала на нас добра кава і свіжа солома розіслана по тоці. Спали ми до полудня. Мені відзивало ся потовчене колїно і виду- , мана при тій нагоді сентенція: “Хто має говорити тоаст, хай вважає на ногу від стола.”

Бережани 14. 6. 1910.

ЦІСАРСЬКИЙ СОЛОВІЙ.

Палата хінсь когь цїсаря була найкраща в свїті. Вона була збудована із самої найчистїйшої порцеляни; всюди було так гарно, що бракувало слів, щоби то все можна було описати. А сад біля палати був такий великий, що навіть цїсарські слуги не знали де він кінчить ся. Хто-будь йшов через сад, то стрічав прекрасні дерева, між якими блестїли води чималих ставів, що були дуже глибокі.

Та найціннїйша річ в садї був голос соловія. Коли зачинало вечерїти, то голос соловія так солодко лунав довкруги, що кождий ставав і слухав цілими годинами, забуваючи про своє занятє.

Зі всїх сторїн хінської держави приходили люди, щоби оглядати місто, палату і особливо сад. І кождий з них, як почув сьпїв соловія, говорив:

— Отсе найкраща річ зі всього.

Найшов ся вкінци один чоловік, що одушевляв ся тим прекрасним сьпївом; він задумав звеличати соловія і написав про нього віршом цілу книжку. Один з дворян дістав сю книжку і занїс цареви.

— Що се такого? — сказав цар. — Соловій? Не знаю його! Він має бути в моїм садї, тимчасом не чув я ніколи його сьпїву.

І покликав до себе свого воєводу.

— Кажуть люди, що тут має бути незвичайна птиця, що називається соловії, — промовив цїсар. — Додобляють також, що його спів є більше варта, як ціла моя держава. Чому ніхто не сказав мені про се нічого?

— Я також ніколи про щось такого не чував, — одвітив воєвода, — його тут, в дворі, не видав ніхто.

— Нехай його нині присталять сюди, щоби мені засьпівав; бо дивно, щоби цілий сьвіт говорив про щось, чого я не бачив своїми очима. — сказав на се цїсар.

— Постараю ся вишукати його.

Однак, де-ж його найти? Воєвода побіг сходами у діл, опісля до гори, перейшов всі кімнати, всі коритарі, вишитував всіх, кого тільки стрічав, та ніхто з дворян не міг нічого близшого сказати про соловія. Прийшов отже воєвода перед цїсаря і сказав:

— Може ціла історія про соловія є видумкою сего, що сю книжку написав...

— Ні, се не може бути, — промовив цїсар, — бо сю книжку дістав я від цїсаря з Ялану, отже неправдивого в ній нічого не може бути. Хочу почути спів соловія: він мусить тут бути сего вечера; коли-ж ні, то горе тобі і всім дворянам!

Воєвода налякав ся грізного цїсарського слова. Знов побіг сходами у діл, опісля на гору, перейшов

всі кімнати, всі коритарі, вишитував ся всіх, кого тільки стрічав, аж вкінці побачив невеличку, бідну дівчину в кухні.

— Чи не чула ти що про соловія?

— Так, знаю його дуже добре, — одвітила дівчинка.

— Слухай, дівчино, — сказав урадований воевода, — коли ти заведеш мене до соловія, то дістанеш дуже гарне місце в кухні і найкращу платню.

Дівчина повела його сейчас до саду; багато-багато дворян почимчикувало за ними. Всі остановили ся біля зеленої гущавини і високих, розлогих дерев.

— Ось-тут він! Слушайте, слухайте! Оттам він сидить!

І дівчина показала дворянам невеличку, сіру пташину, що сиділа на гилячці.

— Як бідно він виглядає! — кликнув один з дворян.

— Маленький соловію, — промовила дівчинка, — ми всі бажаємо почути твій сьпів.

— Дуже радо! — одвітила пташина і довкруги садом повїс ся прекрасний сьпів.

— Славний і шановний сьпіваче, — промовив до нього воевода. — Маю честь запросити тебе на нинішняий вечір до цісарської палати, де сам цісар буде радувати ся твоїм прекрасним голосом.

— Мій сьпів краще лунає між зеленою деревиною, — сказав на се соловії. Однак сповню бажанє цїсаря.

В палатї було прекрася. Всюди чисто і ясно. Тисячі ламп розливало своє сьвітло по темних кімнатах. А в самїй найбільшій і найкращій кімнатї, де сидїв сам цїсар, приготовано нарочно хороше місце, де мав сидїти соловії і сьпівати свою пісню.

Всеї дворяни були присутні, навіть мала дївчинка дістала дозвіл стояти біля дверей і слухати соловія. Кождий був убраний в найкраще, сьвяточне одїня, а всіх очи були звернені на невеличку. сїру пташину біля цїсарського престола.

Цїсар дав знак і соловії зачав сьпівати.

Сьпів був такий солодкий, що зворушив серця всіх присутних, а цїсар промовив:

— Соловії дістане від мене великі богацтва.

Однак соловії одвітїв:

— Я бачив сльози в очах цїсаря. Вони є для мене найбільшою нагородою.

Цїсар казав зробити для соловія хорошу клїтку і не жалувати для нього жадних вигод. Цїле місто о нічим иншим не говорило, як тільки про цїсарського соловія.

Одної днини дістав цїсар з почти пакунок, на якім була напись: “Соловії.”

— Певно, що цісар Японський прислав мені другу книжку про нашого соловія, — сказав цісар.

Однак се не була книжка, се була невеличка машинка, зроблена на подобу птички, покрита дорогоцінними каменями, перлами, золотом і діаментами. Коли тільки було накрутити машинку, то з неї добувалися такі звуки, що були зовсім подібні до співу живого соловія. Машинка ся була перевязана стяжечкою, а на ній виднів ся напись: “Соловій цісаря хінського є нічим в порівнаню з отсим соловієм цісаря японського.”

— Се дуже гарно! — засміяв ся цісар. — Тепер будуть співати оба разом..

І оба соловії зачали співати.

— Котрий з них ціннійший? — спитав цісар своїх дворян.

— А вже-ж сей, що прийшов поштою від японського цісаря! — одвітив воевода. — З ним велика вигода. Коли хочеш, то тільки накрутити, чи в день, чи в ночі і спів готовий. До того блистить він від золота і діяментів, не виглядає отже так нужденно, як отся сіренька, бідна пташина.

— А де-ж наш соловій? — спитав цісар.

Всі оглянули ся: живий соловій зник з палати; вилетів крізь отворене вікно і полинув в зелену гушавину.

— І що ви гадаєте про сю справу? — сказав даліше цісар до дворян.

— Се простий невдячник!— одвітили всі. — По-летів з палати, не подякувавши навіть за хліб.

Так отже правдивий соловії був вигнаний з держави а на його місци засїв штучний. З цілої держави приносили піддані великі і багаті дарунки і клали біля машинки-соловія.

Так проминув цілий рік. Одного вечера, коли з машинки добували ся звуки, щось зашопотіло в середині. Сепукла спружина і машинка перестала співати. Цісар вискочив переляканий з ліжка і покликав найстаршого лікаря. Та він не міг помочи. Прийшов і годинникар, та не міг машинки направити.

— Не тільки спружинка, але також цілий прилад, що видавав голос, зовсім попсував ся, — сказав до цісаря. — Він, здасть ся, був зроблений тільки на один рік.

Цісар а з ним цілий двір і держава засумували. Однак за пять літ прийшов ще більший сум: цісар захорував тяжко і лікарі заявили, що нема ратунку для нього.

Блідий і ослаблений лежав цісар в пишнім ліжку. Всі коритарі і долівки всіх кімнат виложено мягкою шкірою, щоби не було чути кроків. Тому всюди було тихенько, хоч маком сій. Однак цісар ще не був

умерлий. Смерть вже сиділа на краю пишного цісарського ліжка і цісареві стало дуже а дуже сумно.

Вікно від кімнати було отворене і місячне сяйво освітіло лице хорого і біля нього мовчаливого машинку-соловія.

— Хочу почути свого сьніву! — крикнув цісар з плачем до машинки. — Я тебе обдарував богацтвами і дорогоцінними каменями. Засьпівай мені ще хоч раз! Благаю тебе!

Однак машинка не відозвала ся. А смерть щораз то більше забирала ся до життя цісарського. А всюди було тихо, так тихо.

Нараз почув ся солодкий сьпів біля вікна. Кімната наповнилася такими прекрасними звуками, що смерть не могла довше видержати і мов легко бліда тїнь утїкла вікном.

— Спасибі, спасибі! — сказав цісар. — Я знаю тебе пташино, дуже добре. Я прогнав тебе від себе і висьміяв тебе, поставив тебе низше бездушної машинки, а ти ось тепер вернула мені жите. Чим я тобі віддячу ся?

— Я вже маю нагороду, — сказав соловії. — Бачу слъози в твоїх очах, як тоді, коли сьпівав тобі перший раз. А сего ніколи не забуду. Найкращим і найдорогоціннїшим добром є чутливе і добре серце.

Засни тепер, а пробуди ся в здоровлю і вдоволеню. А я тебе приколюшу до сну своїм сьпівом.

Коли всі дізнали ся слїдуючого дня, що цісар подужав, зрадували ся незвичайно, а коли почули, що невеличкий, сїрий соловейко спас їх цісаря від нехибної смерти, то зачали всюди величати його голос. Просив його цісар:

— Остань в моїй палатї! Мати-меш всьо, чого тільки забажаєш.

А соловії одвітив на се:

— Я люблю свободу. І мушу жити на волї. А кожного вечера, коли ти сам будеш в кімнатї, то прилечу завсїгда на зелене дерево біля твого вікна і засьпіваю пісню, щоби твое серце наповнило ся хорошими і благородними бажаннями.

З англ. гер. В. Д.

